

Непрофесійність, продажність і свавілля нової влади, "турборежимне" ухвалення закону про продаж землі сільськогосподарського призначення дедалі вище піднімають хвилю протестів різних верств українського громадянства по всій Україні. 17 грудня під стінами Верховної Ради відбулося аж три антислугонародівські мітинги

«Люди з абсолютно іншим соціально-культурним кодом»

Осип ЯКИМЧУК

Враховуючи, що у психіатрії застосовується метод лікування шоком, досить поширеною є думка, що й зі стану політичної ненормальності можна вивести людину шоком. Я лише частково погоджуюся з таким припущенням. Це може дати якийсь ефект, коли внутрішня доза шоку є невеликою і не переходить межі образи. Бо за цією межею вже починається ненависть, яка є першим кроком до міжусідської конфронтації. А наступним її кроком може бути громадянська війна.

Путін, його пропагандисти та їхні наймити-підбріхувачі в Україні докладають максимум зусиль, аби українці себе взаємно ненавиділи. Нині це посилено робить виплеканий в Юліному гнізді одіозний Портнов. А у перші роки незалежності робив це колишній київський кореспондент російського телебачення, а нині медіамагнат та політик Олександр Ткаченко з гнізда Коломойського. Тоді він "проповідував", що Україна в "обіймах братської ненависті" доживає останні дні.

Нині він не просто член українського парламенту, а голова (!) Комітету Верховної

За довгі роки російської інформаційної війни в українського суспільства деформувалося сприйняття реальності. Тож не дивно, що в зайнятому прихильниками Володимира Зеленського секторі соціальних мереж з'являються хвалебні оди на його честь. Його показують як рятівника України, який усім "втомленим від війни" "канапним патріотам" своїм "дипломатичним генієм" принесе мир. У відповідь на ці наївні сподівання лунають гострі, часто образливі, репліки.

Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики. Коментуючи внесений одним зі "слуг народу" — скандально відомим Максимом Бужанським, проект постанови Верховної Ради про скасування закону про державну мову, сказав: "Особисто — поспіх колеги в цьому чутливому питанні не підтримую". Слово "поспіх" у відповіді є досить симптоматичним, тим паче, коли брати до уваги всі русифікаторські діяння очолюваного ним каналу "1+1" й те, що саме там народилася страшна дегенераторська фраза: "мова не нагодує".

Добре пам'ятаю розповіді О. Ткаченка з екранів російського телебачення про "дыхання України на ладан" перших років незалежності і його зверхність до українських журналістів з друкованих ЗМІ. Враховуючи його незаконні маєтки на запо-

відному Трухановому острові, маю підстави ставити аж ніяк не риторичне запитання: "Чи слово "поспіх" тут бездумно використане, чи це натяк, що до піднятого Бужанським питання повернуться, коли Зе-диктатура достатньо зміцниться?" Є багато симптомів, які вказують, що нинішнє керівництво України взяло курс на космополітичну диктатуру. Та частина українського суспільства, яка бачить Україну як справедливую державу нації, чи не щодня отримує нову дозу шоку, а відтак нову кольку в серце. Ті, кому бачиться Україна як держава населення на певній території, котра базується на таких "цінностях", як "какая разніца", "пожрать" і "поржать", також уже отримують чималі дози шоку.

Закінчення на стор. 2

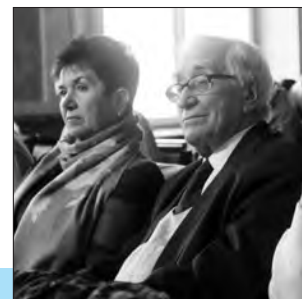
Вадим Крищенко — лауреат!

Нещодавно відбулася церемонія вручення престижної премії Міністерства оборони України імені Богдана Хмельницького. Премія щорічно присуджується за кращі твори літератури та мистецтва військово-патріотичної тематики. Лауреатом цієї премії серед інших став наш автор, відомий поет-пісняр Вадим Крищенко.

"Слово Просвіти" щиро вітає знамого майстра поетичного слова Вадима Крищенка з престижною нагородою.

СЕСІЯ ГОЛОВНОЇ РАДИ «ПРОСВІТИ»

3–5

ТО СКІЛЬКИ ДВІЧІ ПО ДВА?

8

МСТИВІ ГРИМАСИ МИШПУХИ

16

«Люди з абсолютно іншим соціально-культурним кодом»

Закінчення.
Початок на стор. 1

Вони вже починають розуміти, що “чарівного” подолання бідності не бачити у найближчому часі. Бачать і киплять, що соціальне розшарування тільки поглиблюється, коли кваліфікований лікар має на порядок меншу заробітну плату ніж, скажімо, суддя-пройдисвіт чи позбавлений національної самоповаги урядовий чиновник. І це, виявляється, ще далеко не дно цинізму. Один із моїх знайомих з персоналу Верховної Ради, з якими наші дороги перетиналися і в РХП, і в УВКР, написав мені у приватному листі про нові “порядки”, з якими великим гуртом зайшли до законодавчого органу України “слуги народу”: “Чомусь вирішили, що я, з двома вищими освітами, маю їхати до когось на дачу корчувати дерева”...

Це змушує по-новому читати головне виборче гасло команди Зеленського — “зробимо їх разом”. Ідучи на вибори, він не те що не приховував, він пишався, що є представником російськомовного світу. Це дає мені підстави припускати, що первинною була російськомовна версія його виборчого гасла.

Розгортаю російський словник. А там написано, що в кримінальному жаргоні це досить поширене слово і означає — зробити злочини, обманути. Розходження між передвиборними обіцянками та реальністю (зокрема випадок з “відрадженням” працівника ВР корчувати дерева у посіпостях нових “панів”) показує, що в результаті путінської спецоперації українців намагаються “сделать”. Поки у мене немає однозначної думки, чи обра на президентом України особа — свідомий учасник цієї спецоперації, чи одна з її жертв, якій закулісним режисером відводиться роль несвідомого збудника вибуху в Україні. Посилене очорнення українського патріотичного середовища, середовища ветеранів та волонтерів, спроба “повісити” на це середовище вбивство опозиційного, передусім до режиму Путіна, білоруського журналіста, є тим детонатором, який може довести до вибуху. Дедалі сильнішим є відчуття суспільного напруження. І навіть не з приводу виразного курсу на суспільну дискредитацію патріотичних сил.

На обивателя значно сильніше діє відчуття безкарності “орлів Авакова”. На сайті “Патріоти України”, який посилається на групу у Facebook “Київ оперативний”, описано випадок, який трапився у Солом’янському районі Києва 12 грудня. Співробітники поліції на цивільному авто підрізали легковий автомобіль. Хоч потерпілі самостійно зупинили порушників, проте замість наряду поліції, який мав би належним чином описати порушення правил руху, за 10 хвилин приїхав автобус зі спецназом. Арештували не лише постраждалих у конфлікті цивільних осіб, а й пасивних спостерігачів за розвитком ситуації. Чи такою тепер має бути норма поведінки? — ставить питання автор запису в групі “Київ оперативний”. Запис цей підкріплено коротким відео,

на якому добре видно, як “орли Авакова”, користуючись російською лайкою, “кладуть” людей на землю, як демонструють зневагу до особи, яка назвалася журналістом.

Якось я зайшов у групу “Київ оперативний”, тож не відмовився від “екскурсії” по її закутках. Це було своєрідне блукання “кімнатою жахів”. Не лише поліцейських. Там побачив, як глибоко деградований “гомосовітікус” другої половини 2010-х рр. А творці вишеназваних жахів є частиною того ж деградованого гомосовітікуса.

Наше національне “та якось воно буде” привело до того, що ми, живучи у країні з дуже багатими ресурсами, є найбіднішою нацією в Європі, найбільшим експортером робочої сили. Та водночас ми є країною з найбагатшими олігархами в Європі. Правда — не такими багатими, як Путін, Гундяєв та наближені до них особи.

І це одна з причин, що тверезі політики світу не поспішають визнавати РФ частиною Європи, мовляв, — не європейський це менталітет. Країни Азії також не поспішають давати згоду на “прописку” РФ в Азії. І не тому, що керівні органи РФ перебувають в Європі (Москва ще вважається Європою, хоч там європейська частка населення вже становить меншість). А тому, що російська культура і духовність (у кожному разі та частка, яка нам відома) мало спільного має з культурою Азії. Коли хтось нині називає росіян ордою, то азійські мислителі дуже ображаються, доводячи, що історична орда — це висока культура і шляхетність. Російська юрба позбавлена й того, й того.

Уже не вперше наголошую, що нинішній наш стан, зокрема й окупація частини України — це страшна плата за дві кучмівські концепції — “політичеське рішення с россією” та “буде економіка — буде усе”, на які свого часу ми несвідомо дали згоду. Світовий досвід показує, що однією з головних підвалин є патріотизм та готовність нації до самопожертви. Я нагадую про це, аби отямилася любовіть “догаваріватися с путіним о міре”. Нові деталі, які впливають після саміту “нормандської четвірки”, виразно вказують, що з Путіним можна домовитися лише про ганебну капітуляцію. На неї не пішли. Путінський прес-секретар Песков заявив, що паризька зустріч “нормандської четвірки” не привела до “доленосного прориву”.

Тому післяпаризькі заяви, які лунають з Москви, насичені антиукраїнською іддію. Твердження Путіна про “етнічні чистки” росіян “українськими націоналістами” свідчать, що у нього загострився параноїдальний напад щодо демонтажу української держави. Найлегший засіб, аби цього досягнути, — спровокувати політичний вибух усередині України. Від самої згадки про це йде мороз по спині.

Мушу сказати, що у сучасному світі саме путінська Росія є найбільшим “спеціалістом” з етнічних чисток. 11 грудня ц. р. минуло 25 років від початку російської окупації юридично не визнаної світом, проте фактично не-

залежної держави — Чеченської Республіки Ічкерія. Як подають чеченські джерела, за час російської окупації було вбито 255 тис. мирних мешканців Чечні (військові втрати не повідомляють). 42 тисячі з числа вбитих мирних осіб становили діти! Навіть російські джерела подають, що на початок окупації чисельність населення Чечні становила більше 1 мільйона 300 тисяч населення. А станом на кінець 2001 року, поки тривала гаряча фаза окупації, чисельність скоротилася до 996 тисяч населення. Знищено 20 відсотків населення, що кваліфікується як геноцид. У боротьбі з мирним населенням росіяни засотували також хімічну зброю, твердять чеченські джерела. У сім’ях, які вижили після хімічних атак, приблизно 40 відсотків дітей народжуються з відхиленнями здоров’я.

Тільки останній покидьок при такому багаті злочинів може говорити про якісь “українські етнічні чистки”. Чеченська опозиція каже, що цей злочин ніколи не буде забутий, і за це Росії доведеться дорого заплатити.

Нині слова ці можуть викликати іронічний сміх, мовляв, “замахнулася муха на слона”. Але життя не раз засвідчило, що “здорова муха” може доклати “грудлявого слона”.

У 1995—96 роках викликали сміх і роздратування у колишніх голови Верховної Ради Олександра Мороза, президента України Леоніда Кучми та одного з його одіозних канцеляристів, якого пов’язували з убивством Георгія Гонгадзе, Володимира Литвина постійні їм нагадування на пресконференціях моєю покійною дружиною волання до совісті світу президента Чечні Джохара Дудаєва. Він ще в 1993 році, за рік до російської окупації, попереджав: коли не зупинити Росію в Чечні — світ чекає велика російська загроза, буде спровокована Росією війна і велике кровопролиття.

Не виявив глибокого державного мислення і нинішній президент України. І це не лише моє спостереження. Німецьке видання “Taz” опублікувало статтю про Володимира Зеленського, в якій називає українського президента героєм серіалів, який більше розуміється на російських комедіях, ніж на власній країні.

Німецьке видання пише: “Нинішній президент України — людина з абсолютно іншим соціально-культурним кодом. У нього мало спільного з культурними цінностями європейських політиків. У той час як багато європейських політиків принаймні вдають, що розділяють культурну пам’ять з інтелігенцією і діячими мистецтвами своєї країни і можуть розуміти суть дебатів про соціальні і культурні цінності, український президент не має про це жодної уяви. Він дивиться на це як баран на нові ворота. Він посилається на російських комедійних акторів. А чи чув він колись щось про українських дисидентів Івана і Надію Світличних? Це інший вид спілкування і мови”.

Констатація дуже влучна. Коли б Володимир Зеленський хоча б щось чув про цих осіб (уже не кажучи, що знайомився з їхньою працею), то не пішов би на полі-

тичний спектакль у виконанні Арсена Авакова під умовною назвою “публічне призначення вбивць журналіста Шеремета”. Вже з першого дня “тверді докази вини”, оголошені Аваковим, почали сипатися. Фото з камер спостереження, які експерти від Авакова ідентифікують як фото військового Сил спеціальних операцій Андрія Антоненка, якому “шиють вбивство”, візуально значно подібніше на світліну “зодягнутого” фотошопом у шапку чинного прем’єра.

Якщо справи “розкриваються”, бо президентів так “хочеться”, то у демократичному світі такі держави називають проблемними. І знадобилося усього сім місяців “зеленого професіоналізму”, аби знов опинитися у колі держав, у яких є проблеми з розумінням права. На це вказує також доволі критичний висновок Венеційської комісії з приводу нової редакції (від Офісу президента) закону щодо судової реформи.

Гучно запущене Аваковим шоу “Публічне призначення вбивць журналіста Шеремета” викликає не лише в Україні багато запитань і велику тривогу. Чи те, що “справу” було доведено до відома громадськості на третій день після паризького заглядання Зеленського в очі Путіну — власний “винахід” Авакова? Чи це якась таємна домовленість між Путіним і Зеленським? Відомо, що Зеленський мав свій бізнес в Росії. Однак не відомо, чи чистий. Дуже можливо, що його трошки прищантажували і обіцяли дещо забути в обмін на “дрібну дружню послугу” — дискредитувати і прибрати з політичного обрію путінських “улюбленців” — “нацистів”. Так нині й Путін, і його пропагандисти називають весь український патріотичний спектр. А якщо вдається, то в рамках цієї ж “дружньої допомоги” бажано якось прив’язати до справи Петра Порошенка...

Не можна виключати і ще однієї версії. Ця цинічна спецоперація Кремля — жорстока помста Україні за те, що у Парижі з Зеленського витиснули менше ніж очікували. Фактом, який схилив мене до цієї версії, є цитата з тексту підозри Юлії Кузьменко, яку виклав у соціальних мережах адвокат Влад Добощ: “Антоненко Андрій, захопившись ультра націоналістичними ідеями, культивує величність арійської раси, розмежування суспільства за принципом національної належності, прагнучи зробити свої погляди об’єктом уваги громадськості, вчиняючи свої дії, щоб привернути увагу громадськості до певних політичних переконань... вирішив створити організовану групу, щоб у її складі вчинити вбивство”.

Такий текст міг написати або кремлівський куратор провокації, або сліпий фанат “росського міра”. Це технологія розколу українського суспільства, дестабілізації України. “Прийом”, який можна порівнювати з розвішуванням Медведчуком у 2004 році щитів про “три сорти українців”.

То чи скандальна заява начальника Управління цивільно-військового співробітництва ЗСУ полковника Олексія Ноздрачова, зроблена ним 12 грудня на кон-

ференції “Національна стійкість: нові підходи у вирішенні старих проблем”, була його особистим судженням, як нині намагаються твердити? Полковник, посилаючись на “спільні традиції”, заявив: українським військовим легше буде реінтегруватися з російськими окупантами і “військовими з формувань Донецької і Луганської областей”, ніж з представниками українських “праворадикальних рухів”. Інтуїція підказує, що була це майстерно проведена російська спецоперація “під чужим прапором” з метою виявлення ступеня сприйняття військовими подібних “ідей”. Генерал Марчук, розповідаючи в одній із радіопередач про спецоперації “під чужим прапором” сказав, що особа, завербована на виконавця такої спецоперації, цього навіть не підозрює. Але чи тут незнання може звільнити від відповідальності?

Детальний аналіз усіх політичних міграцій Авакова, його активна і навіть демонстративна невідтримка на виборах тоді ще чинного президента під час його повторного балотування на посаду глави держави, дають поважні підстави для припущення, що ця особа здатна бути учасником чужої спецоперації. І не обов’язково “під чужим прапором”. А чи була? Не мені судити.

Впевнений, що час незабаром виявить багато цікавих подій, пов’язаних зі “справою Шеремета”, яка розвиватиметься доволі бурхливо. Влада намагатиметься здійснити якомога більше ефективних посадок, бо, за словами нинішнього Генерального прокурора, сказаними нам у листопаді в інтерв’ю “Лівому берегу”, “українське суспільство чекає посадок”. Здорова частина суспільства, позбавлена комплексу “гомосовітікусу”, дедалі активніше домагатиметься правди і поваги, а не посадок. Вона дедалі активніше заявляє: “Ні повернення в 1937”, коли “народ вимагав посадок”. Нині все частіше чуємо твердження про війну Авакова з ветеранами та волонтерами. Вона може завершитися тимчасовою, безглуздою по своїй суті диктатурою Зеленського, неславним фіналом якої буде Майдан української честі, з подальшим його переростанням у Народний трибунал. А може закінчитися великою стерилізацією влади від “аваківщини”. Вибір за Зеленським.

Часто мені доводиться зустрічатися з думкою-застереженням, що поки існує Путін та його головний резидент в Україні Медведчук, будь-які події на зразок Майдану призведуть до нових територіальних втрат України. Подібно не можна допускати!

Однак осмислення українських подій, починаючи з 2002 року, дає підстави вважати, що Путін з Медведчуком планують, а Господь керує. Ндавно прислали мені цікаву візію про наше майбутнє, отриману під час глибокої молитви: “В Україні реалізується сценарій розвалу України. Але він не буде реалізований. Це триватиме ще з півроку. Їх проженуть”...

Що ж — наша віра, що з нами Бог, — надійний лік від усіх путінських морозів за спиною!

Осип ЯКИМЧУК

ч. 51, 19—25 грудня 2019 р. ♦ “СЛОВО ПРОСВІТИ”

Ухвала Головної Ради Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка

Місією «Просвіти», яка ось уже 151 рік служить вірою і правдою своєму Народу, і надалі залишатиметься **виховання** духовної сили української **Нації**, спроможної захистити власну свободу й суверенітет України, творити цінності національної культури, обстоювати людську, національну і державну Гідність, утверджуючи для цього в усіх сферах життя **національну ідею** як основу поступу Української держави.

Головні завдання на наступний 2020 рік зумовлені викликами і загрозами, які постали перед Україною: військова агресія Росії, активізація внутрішніх антинаціональних сил, складна соціально-економічна і демографічна ситуація, негативний вплив в усіх сферах життєдіяльності суспільства фінансово-політичного олігархату, необхідність консолідації всіх національно-патріотичних сил в інтересах Українського народу, задля збереження і зміцнення **найвищої цінності — Української Державності**.

В умовах сьогодення визначальним принципом просвітницької діяльності є **україноцентризм**, вибудований на основі цінностей: Свободи, Суверенності, Соборності, Справедливості і Гідності Української Нації.

«Просвіта» наголошує, що заради перемоги, поступу і сталого розвитку Української держави, найпосутнішими обов'язками влади і суспільства, сім'ї і церкви, волонтерських, громадських і політичних організацій, представників усіх етносів і народностей, для яких Україна стала Батьківщиною, мають бути: **повага до України і гордість за Україну**; захист і розвиток її **національної культури, української мови**, єдиної української **Церкви**; **обстоювання власної історичної пам'яті, національних святинь**, народних традицій; дотримання **Конституції України**; одержимі праця і боротьба з ворогами за українську **Державність** як визначальну духовну, ідейну, політичну цінність.

Понад півторасторічний досвід звичайної праці «Просвіти» для України, за національну культуру, українську мову, рідномовну школу, церкву, ідентичність засвідчує, що **Рідне Слово** завжди було головним елементом національної свідомості, власного самовизначення та головним багатством національної культури, базовим складником української державності, основою безпеки і життєдіяльності Українського народу.

Тому Головна Рада «Просвіти» звертається до державних, самоврядних, публічних органів та громадських і політичних інституцій, працівників науки, освіти, культури, засобів інформації, а також до просвітницьких організацій, щоби згідно зі своїми громадянськими обов'язками і службовими повноваженнями доклали максимум зусиль для успішного вирішення низки суспільно значущих питань, а саме:

— забезпечити на всій території України безумовне виконання **норм Конституції України, рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року** щодо захисту, всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території країни. Настійливо впроваджувати в життя **Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»**;

— правоохоронним органам,

органам влади, службовим особам, які несуть пряму відповідальність за виконання громадянами і публічними інститутами конституційних норм щодо захисту української мови, **не допускати найменших проявів приниження, зневаження, нехтування, а то і дискримінації, навмисного спотворення української мови** в офіційних документах, текстах, публічних виступах, створення перешкод і обмежень у користуванні нею. Особливу тривогу останнім часом викликають рецидиви лінгвоцидних явищ, нападів і вбивств громадських діячів, які обстоюють законні права українців на свою рідну і державну мову;

— прийняти на найвищому політичному рівні **Державну комплексну програму захисту, популяризації і розвитку української мови на період 2020—2030 роки**;

— з метою недопущення в подальшому порушень Конституції України Головна Рада ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка вкотре наголошує, що невідмінною умовою **набуття громадянства України має стати володіння державною мовою**, її розуміння в обсязі, достатньому для спілкування. Знання і використання державної української мови як мови своєї громадянства є обов'язком усіх громадян України, незалежно від етнічного походження і соціального статусу;

— публічно осуджувати та вимагати звільнення із займаних посад службових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, а також керівників установ, закладів і організацій, **які ігнорують виконання нині діючого Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної»**. Нехтування нормами Закону державними службовцями, викладачами вишів, педагогами, працівниками культурних та інформаційних установ набрало масового характеру і є небезпечним процесом, особливо в період російської агресії проти України. Ситуацію погіршують власники і редактори телеканалів і FM-радіостанцій, друкованих засобів, які переповнюють російськомовним контентом теле- та радіоефіри, культурно-освітню сферу, свідомо наві'язуючи російську мову, перенасичуючи інформаційний простір російськомовною продукцією, фільмами, серіалами, низькопробними телешоу з ворожої нам країни;

— просвітням України необхідно активно реагувати, впливаючи на суспільну думку щодо постійних загроз, які містяться в спробах недругів України посилити русифікаційні процеси у важливих сферах життєдіяльності, коли *російська мова* перетворилася (вічно такою була!) в рядя експансії, а також *московська церква*, чисельна внутрішня *п'ятиколонна агентура* Кремля, які є інструментами агресії «російського міра» в Україні та деструктивним багатом імперського впливу РФ;

— у ці тривожні для України

Під час роботи Головної Ради. Виступає почесний голова СОУ Є. Лупаков

часи важливо спільними зусиллями всіх державницьких патріотичних сил слід домогтися, щоби українська мова, яка є найбільшим національним скарбом і надбанням Нації, стала **стратегічним пріоритетом державної політики і національної безпеки**, визначальним чинником і головною ознакою ідентичності Української Нації, що історично проживає на території України, становить абсолютну більшість її населення, дала офіційну назву державі;

— необхідно створити, зокрема і для захисту та розвитку української мови, **координаційну Раду з гуманітарної політики при Президентові України**, зокрема ввівши до її складу представників таких громадських організацій: ВУТ «Просвіта» імені Т. Шевченка, Конгрес української інтелігенції, Товариство «Україна-Світ», Українська Всесвітня Координаційна Рада, Координаційна рада Національних спілок України, Національна спілка письменників України, Всеукраїнський форум «Українська альтернатива»;

— варто визнати наявність негативної тенденції погіршення знань учнів з української мови та літератури. У 2019 р. **53,981(16%) абітурієнтів** з 339,753 *не склали іспит ЗНО* з цієї важливої націєтворчої дисципліни. Вимагати від МОН України вжити заходів щодо подолання цієї край тривожної ситуації, яка склалася в опануванні учнями та студентами таких важливих націєтворчих чинників як українська мова та література;

— у зв'язку з різким загостренням міждержавних відносин України з окремими членами ЄС та НАТО з питань мовної політики, звертаємося до відповідних органів центральної української влади з пропозицією нагальної необхідності розробки програми **удосконалення вивчення державної української мови, а також історії України в школах, навчальних закладах, де навчаються діти національних меншин**, які за результатами ЗНО (2019) виявили повну відсутність знань із зазначених предметів;

— Головна Рада заявляє про хибну в Україні політику і практику законодавчої і виконавчої влади, спрямованих на **звуження**

українського мовно-культурного простору в системі вищої школи. Достатньо помітними є намагання консервації русифікаційних навчальних процесів навіть у тих університетах, які наділені статусом «Національний», особливо приватних ВНЗ. Вважаємо необґрунтованим і шкідливим для національної справи нормативне узаконення у вищих навчання іноземних студентів російською мовою за умов, коли лише кожен шостий отримує освіту вищою українською мовою;

— МОНУ України необхідно якісно удосконалити (відповідно до національних інтересів, світового та європейського досвіду) концепції і зміст **мовної, історичної, літературної та мистецької освіти**, реалізуючи їхній значний націодержавотворчий і людиноцентричний потенціал. Національна культура і мистецтво мають стати методологією освіти. Не допустити мінімізації на всіх її рівнях гуманітарної складової, коли зменшується кількість годин на вивчення української мови та літератури, національної культури, історії України, філософії, психології, педагогіки, вилучаючи, починаючи з початкової школи, музику й образотворче мистецтво як обов'язкові предмети, збіднюючи зміст художньої освіти передусім у педагогічних вишах;

— міністерствам культури, освіти і науки виробити ефективний план дій щодо нарощування можливостей і впливу державної програми **«Українська книга» в контексті національно-патріотичного і громадянського виховання, інтелектуального розвитку суспільства (в Україні на одну людину видакується лише 0,5 книги)**;

— нагадуємо представникам усіх гілок влади, що удосконалення гуманітарної політики держави у сферах науки, культури, освіти, інформації, системі національного виховання, формуючі громадянина і патріота, інтелектуальну і духовну особистість, можливе тільки завдяки ефективній протидії згубній зовнішній, а також свідомій внутрішній гуманітарній, ідеологічній, інформаційній інтервенції, впливу чужих нашою народу «цінностей», які часто безперешкодно впроваджуються через ЗМІ, книгу, церкву,

історію, культурну сферу, а також діяльність антиукраїнських організацій і політиків;

— в умовах агресії Росії державі і громадянському суспільству слід домогтися забезпечення суверенітету України над національним інформаційним простором, зокрема через **заборону поширення в Україні медіа-продукції, що пропагує великодержавний шовінізм, спотворює українську історію, культивує зневагу й ненависть до українців та всього українського, насаджує капітулянтські й колабораціоністські ідеї**;

— створити розгалужену мережу сучасних **бібліотек** з інформаційним доступом до вітчизняних і світових джерел наукової та культурної спадщини. В умовах децентралізації, надання більшої самостійності місцевим громадам важливо **не допустити масового закриття («оптимізації») шкіл, бібліотек, позашкільних закладів, музеїв, ліквідації творчих колективів**;

— завдання організацій «Просвіти» — всіляко сприяти створенню на місцях такого соціокультурного середовища, яке б уможливило здійснення громадянського виховання, опираючись на **історичну пам'ять українського народу, національну ідею, державну, національну, особисту гідність, впроваджуючи українознавчі цінності** відповідно до духовного, культурного, господарського, інтелектуального, природного потенціалу і стратегічної перспективи українства;

— «Просвіта» мусить бути пильною в обстоюванні національних інтересів, зважаючи на те, що впродовж тривалого часу відбувається *науково-технічна і гуманітарна контрреволюція*, настанові можновладців та політичного олігархату проти науки, культури. Слід виходити з того, що наука потрібна передусім народу, без якої держава стає напівколоніальною. Витіснення науки із державних пріоритетів, падіння її престижу як привабливого виду життєдіяльності, особливо для талановитої молоді, стало причиною економічних і соціальних негараздів, розвалу наукових шкіл, унеможливило оновлення наукового персоналу;

— важливе завдання просвітнян — формувати громадську думку з метою забезпечення виконання Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» передусім у частині фінансування науки відповідно до статті 34. Закон (1991 р.) на рівні цього показника (1,7% від ВВП) ніколи реально не виконувався. В останні роки він не перевищував **0,16—0,2%** (середньоевропейський показник — 3%, в Ізраїлі, Швеції — 4%, США — 4,5%, Японії — 7%). Тому державі необхідно збільшити фінансування науки, оптимізувати використання коштів, розвивати університетську науку, захистити інтелектуальну власність, стимулювати інноваційну діяльність, підвищити престиж і соціальний статус ученого, зупинити в катастрофічних масштабах **міграцію інтелектуального потенціалу нації**;

— згубною для національної безпеки України є тенденція на зменшення державомовлення у ВНЗ, ігноруючи в цьому досвід кращих освітніх систем і практик. Головне завдання — не допустити **безповоротної втрати людського капіталу**. Вважати глибоко помилковою нещодавно зроблену заяву міністра МОН України з приводу припинення державного фінансування для **70%**

університетських навчальних закладів, тим самим створюючи “сприятливі” умови для масової міграції молоді в інші країни, часто втрачаючи шанси на повернення;

— сконцентрувати діяльність просвітян України на питанні формування політики національної пам’яті з використанням не лише трагічних, а й героїчних подій української історії. Вимагати від державного Українського інституту (при МЗС) розробити **програму (погоджено з українською громадськістю) популяризації України у світі**, важливим складником якої є створення мережі культурних центрів у пріоритетних столицях світу, знайомлячи іноземних громадян та закордонних співвітчизників з Україною, залучаючи їх до ознайомлення з українською культурою, мистецтвом, наукою, історією, реалізуючи традиційну для світу політику “м’якої сили”.

Головна Рада звертається до державних інститутів з пропозиціями:

а) необхідно здійснювати заходи відповідно до положень Конституції України із задоволення мовно-культурних потреб **українців, які проживають за межами України**. Прийняти ефективну державну програму дій щодо закордонного українства. Відкрити (поновити!) діяльність консульств у країнах масового проживання українців;

б) забезпечити просування **української мови у світовому мовно-інформаційному просторі** (Інтернет, Вікіпедія, Українські зарубіжні інститути тощо), а також розвиток українського сегмента Інтернету та комп’ютерного забезпечення українською мовою. Стимулювати розвиток національної словникової бази та забезпечити вільний доступ до неї;

в) активізувати наукові дослідження і популяризацію **давніх писемних історичних пам’яток**; оберігати і повноцінно розвивати державну **українську мову, кіно, українську книгу, театр, образотворче та народне мистецтво, музику, пісню, національно-культурні індустрії**; забезпечити доступ людини до культурних надбань, не перетворюючи в загальнонаціональний комерційний проект і ринкову стихію процес виховання української нації;

г) розробити загальнонаціональну вебсторінку, яка ефективно допомагала б функціонуванню українських громад, діяльності освітніх закладів, глобально об’єднуючи українців в єдину етнічну групу, створюючи так звану **українську етнотережу**, маючи спільну Батьківщину, яка для кожного її члена є джерелом **УКРАЇНСЬКОЇ** культури, мови, історії, традицій, національної ідентичності;

д) Головна Рада, вітаючи стратегічне конституційне рішення Верховної Ради України щодо затвердження мети набуття Україною членства в НАТО, яке відповідає настроям українського народу щодо гарантування національної безпеки і суверенітету, звертається до членів “Просвіти” з проханням активізувати просвітницьку громадську діяльність, направлену на інформування населення про важливість **євроатлантичного співробітництва України з НАТО** у політичній, правовій, соціальній, економічній, безпековій, гуманітарній сферах життєдіяльності.

Заява Головної Ради ВУТ «Просвіта» щодо запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення

Нова влада “слуг народу” на чолі з президентом України В. Зеленським спішно взялася до прискореного запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення.

13 листопада 2019 року Верховна Рада голосами народних депутатів фракції Політичної партії “Слуга народу” (227 голосів) та позафракційних (13 голосів) ухвалила в першому читанні законопроект про обіг сільгоспземель (реєстраційний № 2178-10).

Головна Рада ВУТ “Просвіта” розцінює цей законопроект як засадничо хибний і небезпечний для української державності та майбутнього нації, оскільки він базується на примітивному розумінні призначення сільгоспземель і спрямований на запровадження надліберальної системи їхнього обігу, що межує з моделлю дикого ринку. Цей законопроект регламентує лише мізерну частину пов’язаних з обігом земель сільськогосподарського призначення відносин, бо не є системним документом, а складається з окремих одиниць змін і доповнень до кількох існуючих законів. В законопроекті відсутні засадничі норми, на яких має ґрунтуватися аграрний устрій країни та регулювати всі фази обігу таких земель. Світовий та власний досвід вчить, що де відсутня система законодавчої регламентації земельних відносин, там вони регулюються розбійними силами рейдерів та грішми без оглядки на інтереси селян і національні інтереси.

Як вчить практика європейських держав, цивілізований ринок землі об’єктивно пов’язаний з високим рівнем регламентації всіх аспектів земельних відносин. Україна не може бути винятком з цього правила.

Втілена в законопроекті модель ринку сільгоспземель не тільки відкидає природну українську традицію в організації аграрного виробництва, в основі якої є господар-селянин, який живе і працює на своїй землі, але й суперечить європейській практиці, де основою аграрного устрою визнається ферма — сімейне господарство. Пропонована модель ринку землі спрямована на задоволення бізнесових інтересів олігархів, земельних спекулянтів та іноземців і покликана утвердити в аграрному секторі України виробничу надмонопольну — латифундію, а не фермерський устрій з мільйонами сімейних господарств.

Законопроект “слуг народу” дозволяє концентрувати у власності однієї фізичної чи юридичної особи понад 210 000 га сільгоспугідь. Простий розрахунок показує, що вся земля сільськогосподарського призначення в Україні може опинитися в руках близько двохсот сімей. Законодавча ініціатива нової влади готує саме таку перспективу для українців, бо знімає останні вимоги (наявність сільськогосподарської освіти або досвіду роботи у сільському господарстві чи ведення сільськогосподарського виробництва) до покупця землі — громадянина України.

Гроші і тільки гроші, за задумом творців цього законопроекту, роблять будь-якого громадянина власником земель сільсько-

господарського призначення. Більше того, законодавець пропонує поряд з громадянином України зробити покупцями ще й юридичну особу, що відкриває прямий шлях іноземцям та домо-рошеним олігархам до української землі. Наявність юридичної особи серед покупців земельних ділянок є **прихованим способом** набуття права власності на землю іноземним капіталом і створення в Україні великих латифундій (агрохолдингів), власниками яких будуть і українські олігархи, і іноземці. Наявність серед суб’єктів права власності на сільгоспземлі юридичних осіб до того ж спотворює первісну природу приватної власності — як власності фізичної особи.

Головна Рада ВУТ “Просвіта” рішуче протестує проти наділення юридичних осіб правом покупки земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Законопроект створює правові підстави для легалізації незаконно привласнених раніше через чорні схеми (в обхід закону) громадянами з краденими грішми та представниками влади мільйонів гектарів землі. Для цього “слуги народу” пропонують скасувати норму Перехідних положень Земельного кодексу України щодо недійсності угод з відчуження земельних ділянок та паїв з моменту їх укладення, якщо вони були укладені під час дії мораторію на продаж сільгоспземель (пункт 15). Вилучення цього положення є легалізацією злочинної діяльності з розкрадання земель на державному рівні. Щоб скористатися вилученням цієї норми, передбачено відтермінування введення в дію закону до 1 жовтня 2020 року при відсутності прямої заборони — мораторію — на їхній продаж.

Запропонована модель обігу земель сільськогосподарського призначення базується на врахуванні винятково бізнесових інтересів та спекулятивних обробок. В земельній реформі нової влади передбачене право власника продати земельну ділянку, але право громадянина її купити жодним чином не забезпечене, таким чином селяни втрачають право власності на землю. Право власності на землю для селян стає фікцією.

У цій моделі ринку землі призначення сільгоспугідь зводиться лише до функцій звичайного виробничого ресурсу, уподібненого машинам, спорудам тощо. Але сільгоспземлі є особливим виробничим ресурсом, на який не можна нарахувати амортизацію і відновити його заново. Це — ресурс, даний Богом. Він обмежений часом і простором. Це ресурс, який має ознаки товару, по-іншому сказати, це — особливий товар. Ринок цього товару завжди жорстко регламентується законодавством на всіх фазах обігу землі. Призначення сільгоспземель не вичерпується їхнім виробничим використанням. Воно проектується на соціальну сферу, на екологічну ситуацію, на безпеку країни, її економіку.

Землі сільськогосподарського призначення є ресурсом, на базі якого формується сільський уклад життя, який є надважливим

елементом національної ідентичності, наріжним каменем української мови, українського звичаю та традиції.

Використання сільгоспземель тісно пов’язане з вирішенням соціальних проблем для значної частини суспільства — проблеми зайнятості, забезпечення продовольством тощо. З огляду на те, що землі сільськогосподарського призначення займають більше 70 відсотків території держави, умови їх використання значною мірою формують екологічну ситуацію в країні та впливають на контроль за її суверенною територією.

Автори цієї земельної реформи керуються дуже вузьким розумінням **ефективності**, яка не бере до уваги важливі соціальні, екологічні, безпекові аспекти та проблеми. Таким примітивним розумінням ефективності визначально обумовлений курс нової влади на латифундію (агрохолдинги), що в кінцевому випадку призводить до виснажливої сировинної спеціалізації країни. Влада “слуг народу” ігнорує очевидний факт, що тільки сімейне фермерське господарство, а не латифундія, здатне забезпечити сталий розвиток сільських територій, країни загалом.

Головна Рада ВУТ “Просвіта” вважає, що політика президента України, Кабінету Міністрів України та парламентської монокоаліції щодо прискореного запровадження ринку землі на базі цього законопроекту обгрунтовано викликала тривогу за долю держави і нації в більшості українського суспільства.

Реалізація такої політики започаткує процес остаточного знищення нечисельного українського фермерства — малих та середніх сімейних фермерських господарств, призведе до обезземелення мільйонів селян, обезлюднення великих територій держави, погіршення екологічної ситуації, згорне перші паростки кооперації, заблокує комплексний розвиток сільського господарства як основи потужного АПК. І остаточно перетворить Україну на виробника лише сільськогосподарської сировини. Проведення земельної реформи на запропонованій моделі ринку землі створить загрозу продовольчій безпеці, позбавить українську державу можливості контролювати значні частини своєї суверенної території, зокрема унеможливить їх використання для створення комплексної загальнонаціональної системи захисту держави від зовнішніх загроз, зокрема з боку Росії.

Великий власник-латифундист, який не живе в селі і не обробляє землю сам, не буде створювати належної інфраструктури в сільській місцевості. Його цікавитиме лише одержання прибутків та запровадження технологій, розрахованих на швидкий бізнесовий результат, а не збереження села. Теперішня практика господарювання агрохолдингів цілком це підтверджує.

Законопроект лишає поза сферою нормативного регулювання практично всі найважливіші ділянки земельних відносин у просторі обігу сільгоспземель. У законопроекті відсутні засадничі

норми, на яких має ґрунтуватися аграрний устрій країни і які мають регулювати всі фази обігу земель сільськогосподарського призначення.

Таке недосконале регулювання обігу сільгоспземель та запровадження ринку землі під час війни неодмінно обернеться розграбуванням національного земельного ресурсу і доморошеними олігархами, й іноземцями, обернеться відкриттям багатьох фронтів напруги всередині держави, що зробить Україну вразливою до російської агресії.

Головна Рада ВУТ “Просвіта” застерігає нову владу і суспільство від подальшої реалізації запропонованої “слугами народу” земельної реформи на базі втіленої в законопроекті 2178-10 моделі ринку земель сільськогосподарського призначення. Така земельна реформа є неприйнятною і небезпечною авантюрою глобального характеру. Головна Рада, підтримуючи незалежну суспільну думку, що земля є стратегічним ресурсом нації, від правильного використання якого залежить добробут і безпека всього Українського народу, саме існування української держави, закликає розробити нову модель земельної реформи, яка б відповідала кращим світовим правилам і національним традиціям в організації аграрного виробництва.

Просвітяни вимагають від президента України В. Зеленського, Кабінету Міністрів України та парламентської фракції Політичної партії “Слуга народу”:

1. Невідкладно зняти з розгляду Верховної Ради законопроект “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення” (реєстраційний № 2178-10), **щоб не продовжувати розпалювати напругу в суспільстві**.

2. До кінця 2019 року ухвалити рішення про продовження мораторію на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення до закінчення війни, яку Росія розв’язала проти України і веде її вже майже шість років, **щоб не руйнувати єдність нації і не породжувати внутрішні фронти протистояння перед загрозою розширення агресії з боку Москви**.

3. Якнайшвидше (до кінця лютого 2020 року) внести зміни до Конституції щодо визнання сімейного фермерського господарства основою аграрного устрою України (законопроект за реєстраційним № 6236 від 24. 03. 2017 р.), **щоб унеможливити курс на латифундію та запобігти політику утвердження в аграрному секторі фермерського устрою на базі сімейного господарства**.

4. Терміново створити при президентові України Комісію з представників влади, аграрного бізнесу і фермерів, громадських організацій та наукових установ відповідного напрямку діяльності для розробки всього комплексу законопроектів та дорожньої карти на засадах парадигми сталого розвитку, необхідних для здійснення земельної реформи, **щоб узгодити інтереси всіх верств суспільства між собою та з національними інтересами**.

5. Завершити в першій половині 2020 року інвентаризацію земель сільськогосподарського призначення та заповнення Державного земельного кадастру, **щоб забезпечити прозорість і ефективність земельної реформи, зменшити її корупційгенність та виключити рейдерство**.

10 грудня 2019 р., м. Київ

Раїса РУДЕНКО: Я вибрала тюрму, а не ганьбу

Закінчення. Поч. у ч. 49, 50 за 2019 р.

— Чи розраховували Ви, створюючи УГГ, що після підписання Брежнєвим Гельсінсько-го заключного акта, в СРСР вже більше не буде політичних арештів?

— О, ні. Ми розуміли, що арешти будуть. І зі свідомістю, що нас чекає тюрма, ми йшли на створення Української Гельсінської Групи. Микола Руденко був впевнений, що Радянський Союз розпадеться. Він настільки глибоко був впевнений, що й мене у тому переконав. Однак ані він, ані я не сподівалися, що він так швидко розвалиться. На той час ми вже прочитали книжку Андрія Амальріка “Чи доживе Радянський Союз до 1984 року?” У Миколи Руденка був друг, філософ Микола Роженко. Прочитавши Руденкові “Економічні монолози”, Роженко провів економічні розрахунки часу розвалу СРСР. І виходило, що СРСР повинен був розвалитися у 1984 або 1985 році. Руденко, якщо Ви знайомі з його економічною працею, наводив сонячні цикли і показував їхній вплив на економічні цикли у землеробстві.

— Цікаво. А чому реально СРСР проіснував на сім років довше, ніж показували розрахунки? Неточність теорії?

— СРСР був великою ядерною державою. Захід дуже боявся неконтрольованого її розпаду, спричиненого прогнозованими Руденком голодними бунтами. Попри політичні репресії в СРСР, Захід продавав Союзові мільйони тонн зерна. А коли Союз уже не мав за що купувати харчі, оскільки у світі різко впала ціна на нафту, головне джерело надходжень валюти, то Захід безкоштовно надавав Союзові харчову допомогу. І якраз за рахунок цієї допомоги СРСР проіснував до кінця 1991 року. Коли б не ця допомога та пов'язане з нею штучне відтягування розпаду Союзу, то цей розпад у часі, прогнозованому Амальріком і Роженком (1984 р.), супроводжувався величезною кров'ю. Але Господь відвів від нас це страхоття.

Хоч не можемо казати, що розпад СРСР був абсолютно безкровним. Після спроби Кремля задушити силою (з людськими жертвами) в січні 1991 року самостійницьке прагнення Литви, прибалтійські республіки оголосили про повний вихід зі складу СРСР. У другу річницю трагічної тбіліської ночі (9 квітня 1989 року) “саперних лопаток” (коли військовими під командуванням генерала Радіонова у столиці Грузії було зарізано саперними лопатками 19 мирних осіб та понад 4000 поранено), 9 квітня 1991 року ця республіка оголосила про повну державну самостійність. Після невдалої спроби перевороту реакційних сил, відомого як ГКЧП, Україна, Білорусь, Казахстан та інші республіки оголосили повну державну незалежність. Кожна з колишніх республік-колоній почала рятувати себе сама, мирно відроджувати свою державу.

— Чи не було проти Вас на роботі репресій через “нестандартне мислення” (з погляду ЦК КПУ) Миколи Руденка? Він згадує, що Ви перейшли з приймальні директора санаторію на посаду лаборанта водопостачання...

— Традиційні для тоталітарних режимів звільнення з роботи почалися після арешту Миколи. Перехід до лабораторії не був зумовлений репресіями, а був моїм свідомим вибором, щоб мати більше часу, аби максимально допомагати чоловікові у справі, за яку він боровся. Тим також пояснювалося й те, що я покинула навчання у Київському інституті культури. Микола мене аргументовано переконав, що ніякі інститути, а тим паче заочні, не можуть дати людині тих знань, які дає ґрунтовна самоосвіта. Ми обоє також розуміли, що після того, як його праці з'явилися у самвидаві, уривки його творів стали звучати у передачах радіостанції “Свобода”, мені не дадуть змоги ані закінчити інститут, ані працювати в державній установі.

— Після арешту Миколи Руденка змінилося ставлення до Вас сусідів, знайомих, друзів? Не спостерігали випадків, коли посі-яна пропагандою згадана Вами комсомоль-

Ексклюзивна ювілейна розмова на актуальну тему

Олена Голуб, Раїса Руденко, Кирило Булкін, Микола Руденко, Євген Сверстюк, Василь Овсієнко. 2001 р.

ська ненависть змінювалася чимось на зразок співчуття?

— Досить важко на це питання відповісти. І до арешту Миколи, коли почалися відверті наїзди на нього, і після сусіди, знайомі зі мною майже не спілкувалися. Важко сказати, це був прояв страху чи байдужості. Чи, може, вони носили у серці посі-яну пропагандою ненависть до мене й Миколи. Я дуже сумніваюся, що без шокуючого лікування правдою і без сприятливого духовного оточення закинута в душу ненависть може переродитися на співчуття. А тоді ніякого духовного середовища не могло бути, а була інформаційна монополія КПРС. Ви ж знаєте, як легко пропаганда може зробити з людини робота, і як важко потім з робота зробити знов людину!

Після арешту Миколи у середовищі інтелігенції було співчуття. Хоч люди з цього середовища уникали прямого зі мною спілкування. Хіба хтось зустрічався десь у лісі, щоб сторонні очі не бачили. Бували випадки, що хтось із письменників всовував мені якусь копійку. Дружина Юрія Смолича не боялася відкрито зі мною спілкуватися. Казала: якщо вам потрібна якась допомога — не соромтеся, звертайтеся. Але ж я була так вихована, що соромилась звертатися по допомогу. Якщо мені конче були потрібні якісь гроші, а таке бувало після арешту Руденка, то просто випрошувала свої речі. У мене залишилися два костюмчики, щоб я могла на зміну переодягнутися. Одного разу, зустрівши мене на пошті, Василь Минко всунув мені в кишеню 50 карбованців. Для мене це були великі гроші, майже моя місячна зарплата, яку я отримувала після арешту Миколи на новій “посаді” сторожа. Тоді я заробляла усього 60 карбованців. Моя зарплата йшла на те, щоб з'їздити в донецьку тюрму, за-везти Миколі передачу. Хоч перших 3 місяці, ще до суду, я не знала, де тримають мого чоловіка і чи взагалі він ще живий. Я зверталася і в прокуратуру, і в КГБ із запитанням, де вони поділи мого чоловіка. Від них відповідь була одна: ми не знаємо, де ваш чоловік...

— Це був глум над Вами і над Миколою Руденком. Чи були проти Вас якісь провокації, аби знищити Ваше подружжя, як це сталося у випадку подружжя В'ячеслава Чорновола та Олени Антонів? Про провокації проти Вас згадується у спогадах людини, яка зберегла архів Миколи Даниловича часів його заслання на Алтай.

— А як Ви собі уявляєте КГБ без провокацій? Звичайно, були. За мною дуже впадав підсланий КГБ чоловік вірменського походження. Я здогадувалася, що він “від-ряджений” до мене від КГБ. Я по-всякому його уникала, а він дедалі більш нахабно

мене знаходив. Хоч би куди я пішла, він виринав на моєму шляху. Це означало, що мала я “хвоста” і, можливо, не одного, які інформували, куди я йду. Бо чим ще можна пояснити, що він виринав переді мною, коли одного разу я була на Русанівському мосту. Він мене довів до такого глибокого відчаю, що я була налаштована кинутися в воду. Історія знає випадки, коли доведені інтригами КГБ до відчаю люди вчиняли самогубство. Це випробуваний метод боротьби тоталітарних режимів з представниками інакомислія. Але Провидіння мало інші плани щодо мене. Людина, про яку розповідаю, підбігла до мене і не дала мені стрибнути у воду.

Коли потім я думала про цей випадок, то зрозуміла, що коли б я стрибнула, то вигадали б якусь “історію”, щоб і мене, і Руденка зганьбити на весь світ. Я дякувала Богу, що вберіг мене. Тому надалі, хоч би як важко було, хоч би як мене обсідали кагебістські провокатори, я ніколи більше чогось подібного не робила.

— А коли це було? І чи після цього випадку ця людина вже перестала Вас переслідувати?

— Це було у час, коли Микола Руденко вже був у мордовському концтаборі. Мене тоді звільнили з роботи. Я змушена була працювати сторожем. Особа, про яку розповідаю, також працювала сторожем. І здається, не в одному місці. Одного дня прийшов він до мене до хати. Оскільки у мене в дверях не було вічка, то я не знала, хто дзвонить, тому відчинила. Нині вже не пригадую, яку причину він знайшов, щоб увійти. Не минуло й хвилини, як після нього зайшов до мене міліціонер з двома понятими. Хоч мій провокатор був у пальті, хоч я була одягнута, однак це не завадило міліціонеру скласти протокол, яким підтвердили, що у мене застали чужого чоловіка. Як “свідка” ще покликали сусідку знизу. Про все це Руденкові відразу донесли, наголошуючи, що я приймаю чужих чоловіків. До нього з цією “вісткою” буквально на другий день поїхав кагебіст з Києва.

— В одному інтерв'ю Ви сказали, що Вас “ув'язнили, бо відмовилися доносити на свого чоловіка” — і це не метафоричний вислів. Це було дзеркало тодішньої реальності, коли брежнєвська реакція дійшла до найвищого рівня цинізму. Від Вас вимагали, аби Ви свідчили проти чоловіка?

— Свята правда. Від мене вимагали свідчень проти Миколи Руденка. Ще до арешту Руденка зі мною розмовляв капітан КГБ Котовенко Іван Іванович. Тепер він полковник у відставці. Потім він десь у НРУ був близьенько Чорновола. І В'ячеслав Максимович навіть не здогадувався,

що той є недавнім працівником КГБ. Ми про те, що він крутиться біля Чорновола, дізналися пізніше. Тут треба зауважити, що в КГБ були також українці, а серед них чимало патріотів. Але вони працювали у військовому підрозділі і не мали вибору, як іще уникнути репресій самим.

Отже, капітан КГБ Котовенко в 1970-х рр. дружно мені “радив”, що я можу врятувати свого чоловіка від тюрми. Для цього я повинна написати і опублікувати в газетах статтю, що мій чоловік збожеволів. А якщо я не хочу оголошувати його божевіллям, то його вже не врятую від тюрми, але себе ще можу врятувати. Я просто мушу написати, що Микола Руденко працює на ЦРУ. Я повинна через пресу засудити всю його діяльність і відмовитися від нього як від чоловіка. І за цю “послугу” мені “забудуть” усе, що я робила у час мого подружжя з Руденком. Мене ніхто на судитиме. Звичайно, я без вагань вибрала тюрму, а не ганьбу. А своїм “добрим порадином” сказала, що ані першого, ані другого не можу зробити, бо це не відповідає дійсності! У психічному плані мій чоловік абсолютно нормальний. А по-друге, я точно знаю, що він на ЦРУ не працює, а лише прагне, щоб неминуча криза СРСР була максимально м'якою для населення, особливо для України. “Раз так, — каже мені Котовенко Іван Іванович, — ви вже зробили свій вибір. Не тільки вашого чоловіка, а й вас заарештують”. “Заарештують, то заарештують, що ж мені робити. Своєї долі не тільки не обійдеш, а й конем не об'їдеш”, — відповіла я народною мудрістю на це застереження “доброго порадирика”.

Відтоді вони почали якісь “папірці” збирати і на мене. Миколу Руденка надовго заарештували в лютому 1977 року, а мене — в квітні 1981-го. І після 4-х місяців “слідства” мене засудили. Мої “5+5” — це стандартний термін у час так званого “третього покосу”, коли людину вперше судили.

Поки прийшла “обіцяна” капітаном Котовенком моя “черга”, я їздила на побачення до Миколи Руденка, привозила звітам його написані за ґратами вірші, передруковувала їх і намагалася порозпихати по людях, бо знала, що прийдуть до мене з обшуками. Невдовзі кагебісти зрозуміли, яким чином потрапляють на волю Миколіні невідлижні вірші. За мною вже пильно стежили. Я не знаю, чи у мене в хаті були якісь “підглядки”. Знаю, що у жінки в будинку напроти зайняли одну кімнату. І там встановили направлену на мої вікна апаратуру. З другого боку була кінобудка, яка виходила на наші вікна. Там також встановили апаратуру. І з одного, і з другого боку апаратуру встановили, коли Руденко ще був на волі.

— В “Енциклопедії історії України” читаємо, що Вам у горбачовські часи було дозволено виїхати на Захід. В інших матеріалах сказано, що Вас змусили виїхати! Що є правдою?

— Знаєте, тут дуже хитро було зроблено. Так, нас звільнили і сказали: ви вільні. Але нам не було де дітися. Ми вже не засланці. Отже, кімнату в гуртожитку, яку нам дали як засланцям, — вже забирали, бо вважалось, що держава вже нічого нам не була зобов'язана. Кагебісти з України нам виразно дали зрозуміти, що в Києві не бачити нам ніякого помешкання. За їхніми словами, ми можемо повернутися в Україну. І навіть до Києва. Але мусимо самі собі шукати роботи і на загальних засадах заново ставати у чергу на житло. А де ж нам жити? В гаражі? З усього нашого майна, яке ми мали до арешту, залишився лише Миколин гараж. Добре знаючи нашу матеріальну ситуацію, алтайський кагебіст викликав нас і “порадив”: “Ви можете їхати за кордон”...

— Ви кажете, що у вас із майна залишився лише гараж. Але ж у вас була квартира у Конча-Заспі! Куди вона ділася?

— Як було винесено мені вирок, то її у мене відібрали. Хоч і в тодішній Конституції УРСР була стаття 53, якою громадянам

“Нинішні керівники також бояться появи реального українського господаря, який дбатиме про свою землю”.

Український родовід 7

Становлення особистості — становлення роду

Олексій ВЕРТІЙ
м. Суми

Української РСР гарантувалася недоторканність житла, проте ця ж Конституція давала право державі позбавляти житла громадян, якщо на це існують “законні підстави”. А тоталітарна держава завжди знайде такі “підстави”, якщо їй це потрібно. Тим паче, коли це була державна чи соціалістична власність. А з нею держава може робити все, що їй заманеться. Особливо державні квартири були одним із засобів тримати людину в рабстві. Нині мені стає страшно, коли чую, з якою ностальгією згадують часи, коли держава “давала” людям квартири. Це свідчення рабської ментальності. Держава ніколи нічого не дає, а такими подачками ставить людину у глибоку залежність.

Коли прийшов час нам повертатися, Микола намагався доводити кагебістам, що у нас не мали права відбирати квартири, оскільки він інвалід війни. На ці його аргументи зовсім не зважали, а насмішувато заявили: “Тоді в Києві станете на квартирну чергу для інвалідів війни. Якщо такі черги ще існують”...

— В одному з інтерв’ю Ви сказали, що за працю “Енергія прогресу” Микола Руденко мав би отримати Нобелівську премію. Погоджуся з тим, хоч вважаю, що його художні твори легше читати, ніж декого з нагороджених цією премією авторів. Свого часу академік Ігор Юхновський казав, що поки “Енергія прогресу” не буде покладена в основу економічної політики, Україна не вийде на високі орбіти розвитку. Недавно у закордонній пресі знайшов я шокуючий заголовок про Україну: “Дуже багата країна дуже бідних людей”. Чи, може, вже Ви розгадали, чому економічний і політичний клас України не приймає, не знає цієї праці Миколи Руденка?

— Суть проблеми і в інтелектуальному рівні людей, які приходять до влади, і в їхньому особистому інтересі. Інколи може скластися враження, що влада не розуміє цінності землеробства в економічному розвитку. Насправді люди, що при владі, добре це розуміють. Але вони не хочуть його робити пріоритетом стратегії розвитку держави. Наразі бачимо прагнення якомога більше награвувати державних ресурсів. Це можливо, поки йде безпощадна експлуатація селян, а точніше, земельних угідь, джерел нафти, газу і вугілля. Це ж на спекуляції зерном, нафтою і газом народився клас олігархів. Це звичайні шахраї. Советська система виховувала у советської людини почуття ненависті до багатих. І ми як суспільство, у плеканій десятиліттями ненависті до багатих, не навчилися відрізняти тих, хто прийшов до багатства шляхом створення реального продукту споживання, і тих, хто збагатився на посередництві при експлуатації надр землі, а передусім хліборобів.

У поемі “Голод” показано, як у 1920-х рр. відбирали у людей землю. Советські лідери перебудовної доби вже добре розуміли цінність землі, але боялися випустити її зі своїх рук. Вони боялися появи незалежного господаря. Нинішні наші лідери — де прями, а де лише ментальні нащадки тих, хто своїм побоюванням дати землю господарю призвели до розпаду СРСР. Нинішні керівники також бояться появи реального українського господаря, який дбатиме про свою землю, а не намагатиметься висмоктати з неї всі соки, як це роблять орендарі та олігархи.

Я пам’ятаю згадані Вами слова академіка Юхновського. Вони були сказані у приміщенні Центральної Ради під час обговорення першого видання книги Миколи Руденка “Енергія прогресу”. На жаль, попри великий авторитет вченого, його слова не почули на владному Олімпі. Але нас це не здивувало. Ми ж добре знаємо проблеми невизнання таланту. Це було з усіма вченими у всьому світі, які своїм ідеями й поглядами випереджали свій час.

Я вірю: економічні та космологічні дослідження Миколи Руденка колись стануть дуже відомими у світі, на них базуватимуться економічні програми успішних держав. Це обов’язково буде, хоч я до того часу й не доживу.

— Дякую за розмову. Редакція “Слова Просвіти” щиро вітає Вас з ювілеєм. Хай Доля дарує Вам можливість бачити по-справжньому українську Україну.

Розмову вів Мирослав ЛЕВИЦЬКИЙ

Перші відомості предків Жеплинські зберегли у своєму сімейному переказі. Він оповідає про двох братів-козаків Григорія та Михайла. Вони були не лише добрими господарями, а й мужніми та відважними вояками, патріотами рідного краю. Сімейний переказ зберігає історію поєдинку одного з них із самим турецьким пашею, якому козак відтяв руку. Саме вони й заклали підвалини становлення роду Жеплинських: шляхетні вчинки, служіння високим ідеалам, побожність, турботливе ставлення до дівчат і жінок, старших себе, родинних звичаїв, їх примноження. В цьому, в яких діях і вчинках, в яких життєвих принципах та ідеалах нащадків Григорія та Михайла виявилися ці основи роду? Який їхній зміст? Упорядники та автори книжки “О. Михайло Жеплинський: служіння Богові та Україні” (Л., 2019) зуміли відповісти на ці запитання конкретно, змістовно та переконливо.

У центрі уваги — становлення характеру, світогляду, національної громадянської позиції, особистості загалом батька, діда та прапрадіда о. Михайла Жеплинського, які досліджені у найтісніших взаємозв’язках та взаємозумовленостях історичними обставинами, спадкоємністю цінностей роду, на багатому, часто вперше опублікованому архівному матеріалі з використанням спогадів, листів, світлин тощо. У наслідку о. Михайло Жеплинський постає як взірць духовної та громадянської досконалості української людини, виявом честі Роду, що став для наступних поколінь прикладом для наслідування.

Зі сторінок книжки о. Михайло Жеплинський постає не лише як священник, а й як культурно-освітній та громадський діяч, національні інтереси якого найтіснішим чином пов’язані з інтересами того оточення, в якому жив і працював, якому віддавав усі свої сили, знання, життєвий досвід. Прибувши на парафію у с. Завадка Риманівська, що на Лемківщині, одразу відчув гостру потребу збереження рідної мови, національної духовності та національного характеру лемків, піднесення рівня їхніх господарств. Відтак невідкладно та дієво узявся не лише за церковні справи, а й за піднесення загальної культури та освіти місцевого населення. Організував школу і привіз першого в історії села вчителя, дбав, щоб обдаровані молоді односельці продовжували навчання у Перемишлі та Львові і набували потрібних для села спеціальностей, перейнявся турботою про організацію читальні “Просвіти” і відкрив її. До того ж, як згадує його син Богдан Жеплинський, батько — колишній во-

як УПА і січовий стрілець, у всьому любив порядок, послух, дисципліну і вимагав цього від інших, послідовно і цілеспрямовано створював навколо себе і в селі загалом питому національну українську облас-тунки і тим самим протидіяв колонізації та

зросійщенню своїх односельців, формував їхній світогляд, національну свідомість, здобувши від них цілком заслужену повагу. “Місцевий парох ніколи не зважав на підлі наклепи місцевого учителя, кацапа, який — так бодай всі люди оповідають — писав до Здрою про все, що діється в селі. Бо треба всім чесним людям знати, що кацапи, то така порода, що не хоче, щоб бідний селянин стався розумніший, щоб йому краще велася господарка; москаль тішитися, як газда голодує, як немає йому в що вдягнути своєї дитини, як чорна недоля жене його завчасу до гробу; тоді для москаля найбільша радість. Унаслідок таких доносів пропала о. Жеплинського 6-місячна пенсія. Але ніщо його не спинило хоч і по тернистій дорозі йти до мети. Засіяне слово дало гарні овочі. Сьогодні нема сили, що звела б Завадчан на манівці” (с.88), — згадує Марія Старчак-Вавричин.

Прикметний і такий випадок. Коли советські війська вступили в с. Наконечне І, куди переїхала родина Жеплинських, о. Михайло не залишив своїх парафіян, підтримував їх нескорений дух. Одного разу до нього зайшов советський солдат-українець і запитав, чи не обстрілювали бандерівці їхню хату. Таких обстрілів ще не було, але солдат попередив панотця, що наступної ночі, переодягнені у форму бандерівців, вони будуть обстрілювати їх у вікна кухні, і щоб господарі лягали на підлогу. Так і сталося. Сім’я вціліла. А вдень о. Михайла покликали до району і в органах нової влади допитувались, чи немає в них у селі бандерівців. “Іх повне село, — дипломатично відповів панотець, — а ви тут чогось чекаєте, цієї ночі вони нас обстріляли”. Здивовані таким “доносом”, представники влади відпустили його.

Подані у найтісніших взаємозв’язках ці та інші факти усебічно розкривають питому національну ідейні, історичні, духовні, психологічні основи роду Жеплинських, спадкоємність у нових поколіннях. Більше того, вони утверджувалися й родом о. Йосифа Мизя, який йшов по лінії дружини о. Михайла Жеплинського, мами Богдана та Романа Жеплинських. У своїх спогадах Роман згадує, як у дідуся Йосифа та бабусі Казимири діти не раз слухали оповіді про князів, козаків, січових стрільців, власноруч виготовляли погруддя Т. Шевченка, С. Петлюри, Є. Коновальця, що сприяло зацікавленості дітей не лише цими поста-тями, а й національною історією загалом, уже з дитячих літ формувало національну, громадянську позицію, що згодом виявля-лося у конкретних діях і вчинках.

З достатньою переконливістю в книжці це показано на прикладі долі Богдана та Романа, синів о. Михайла та їмощі Наталки. Обидва вони упродовж усього життя не зрадили успадкованим принципам, хоча й довелося витримати неймовірно тяжкі випробування. Советська влада цинічно, планомерно і послідовно знищувала все, що бодай чимось нагадувало про українські національні цінності, визначало основу і сутність національного устрою нашого життя, насильницьки провадили совето-комунізацію духовного світу українців, їх свідомості і т. ін. Усе, що заважало здійсненню окупаційної політики советів, оголошувалося ворожим, піддавалося цькуванням, підступно, найжорстокішими способами і методами усувалося з усіх сфер українського суспільства. Оскільки студенти Львівської політехніки Богдан та Роман Жеплинські, окрім навчання, опановували гру на бандурі, брали участь у концертах інститутської художньої самодіяльності, то їх без будь-яких вагань зарахували до шкідливих елементів та ворогів народу і незабаром арештували, ув’язнили і відправили на 5-річне заслання в сибірську тайгу. Але й це не зламало їх вільнолюбивого духу, перейнятого від батьків, діду-сів, бабусь та інших далеких предків, тож вони зуміли зорганізувати себе на спротив

комуно-советській владі. У глухій безлюдній тайзі разом з друзями по неволі вони виготовляли бандури й організували ансамбль бандуристів, драматичний гурток, брали участь у фестивалях художньої самодіяльності у Томську, збираючи матеріали для енциклопедичного довідника про українських кобзарів, бандуристів та лірників, таємно зберігали їх до кращих часів (такий довідник Богдан Жеплинський разом з донькою Дариною Ковальчук видали лише в 2011 році). Опубліковані в книзі статті, спогади, документи, світлини, архівні матеріали оповідають, як, повернувшись із заслання, зазнаючи постійних утисків, перешкод, переслідувань, звільнень з роботи, вимушених переїздів з одного місця проживання на інше, Богдан і Роман Жеплинські продовжили протистояти наступові комуно-советської влади на духовно-звичаєві сфери національного життя українського народу. Під пильним наглядом КГБ, компартійного та советського керівництва з числа студентів, робітників, інтелігенції вони створюють ансамблі та капели бандуристів, учасники яких виступають з концертами, пропагують українську народну пісню та культуру у містах і селах Західної та Східної України, Києві, Криму, Польщі. Схвально про них відгукуються не лише рядові слухачі, а й видатні діячі літератури, науки, мистецтва та культури, як-то Іван Гончар, А. Кос-Анатольський, Борис Кирдан, Василь Яременко та інші. Богдан Жеплинський виступає в періодичних виданнях України, Польщі, Югославії, Німеччини, Англії, США та інших країн з розвідками з історії кобзарства та бандурного музикування, обирається членом редколегії часопису “Бандура” (США). Така “зухвалість” “буржуазних націоналістів”, “бывших репрессированных” насторожує і дратує представників “недремного ока” та їхніх посіпак. Ансамблі та капели підступно, під вигаданими причинами розформовують, бандури та строї розпродують, а організаторів цих колективів переводять на інші місця роботи і проживання, але й там, долаючи усі перешкоди, вони продовжують свою справу й організовують нові самодіяльні колективи, провадять велику культурно-освітню роботу серед студентів, робітників, інших верств і прошарків місцевого населення.

У контексті тогочасної дійсності це було виявом боротьби за збереження духовних основ нашого національного буття, тих основ, які ми зобов’язані не лише зберегти, а й примножити в сучасних і наступних поколіннях українців.

У книжці подано розповіді, документи і факти про те, як внуки і правнуки о. Михайла Жеплинського продовжують справу своїх прадідів, прабабусь, батьків та матерів. Скажімо, донька Богдана Жеплинського Дарина Ковальчук та його внук Мирослав Ковальчук продовжили справу батька і дідуся й разом з ним завершили його майже шістдесятирічну працю з підготовки та видання перших в Україні енциклопедичних довідників “Українські кобзарі, бандуристи, лірники” (Л., 2011), “Ансамблі бандуристів” (Л., 2016), “Капели бандуристів” (Л., 2016), “Дударі” (у співавторстві з Дмитром Дідушкою. — Л., 2017), збірників “Кобзарство і ми. У двох томах” (Л., 2014). Вони, разом з іншими представниками роду, дієво пропагують життя і творчість свого батька і дідуся. Син Богдана Жеплинського Тарас став кандидатом наук, доцентом Національного університету “Львівська політехніка”, а нині, ставши священником, продовжує справу Михайла Жеплинського та Йосифа Мизя. Продовжують примножувати звичаї роду Жеплинських та Мизів і Роман Боднарук, Соломія Жеплинська, Марта Коваль, Марійка Жеплинська, Матвійко Яськів, тобто четверте й п’яте його покоління.

Говорили про нескорений український Донбас

Валерій РОМАНЬКО, член ВУТ “Просвіта”, член НСПУ, м. Слов’янськ Донецької обл.

Захід відкрила директор Слов’янської міської бібліотеки імені Михайла Петренка Лариса Мамедова. Альманах представив його редактор, член НСКУ та член ВУТ “Просвіта” Євген Шаповалов. Він зупинився на труднощах, які довелося побороти, щоб видання побачило світ, на його особливості як національно-патріотичного видання, на відміну від тих, яких сьогодні чимало на Донеччині. Знаковою статтею, яка відкриває альманах, є стаття “Донецька рана України” відомого земляка, академіка Івана Дзюби.

Далі про особливості своїх статей говорили автори часопису. Краєзнавець та письменник Валерій Романько подав до альманаху статтю “Андрій Малишко і Василь Стус: діалог двох митців”, а також передмову до творчих доробок поета з Донецька Станіслава Жуковського “Лишається вірним українському слову, рідній державі”. Він зачитав вірш поета з окупації “Дебальцеве”, а також проаналізував художній репортаж свого сина Олександра “Вічне середньовіччя хворої провінції”, який теж вийшов у цьому номері альманаху.

Історик, просвітянин Володимир Качур детально проаналі-

У гостинній залі Слов’янської центральної міської бібліотеки імені М. Петренка зібралися члени ВУТ “Просвіта”, краєзнавці, бібліотекарі, учні та студенти педуніверситету, журналісти. Того дня відбулася презентація другого номера історико-краєзнавчого та літературно-мистецького альманаху “Степ/Step: Нескорений український Донбас”. У гості до слов’янців прийшли члени редакційної колегії альманаху на чолі з редактором, головою ГО “Товариство Олекси Тихого”, членом НСКУ Євгеном Шаповаловим.

зував свою статтю “Дружківка під час трьох революцій”.

Журналіст та краєзнавець Євген Фіалко розповів про недавні трагічні сторінки нашої історії — окупацію рідної Дружківки російськими найманцями навесні та влітку 2014 року. Ці події він висвітлює у статтях “Жертви и

палачи. Рассказ о том, что происходило в Дружковке в мае-августе 2014 года” та “Его “преступление” — любовь к Родине”.

Член НСКУ, відповідальний секретар Донецького обласного краєзнавчого музею Дмитро Білко розповів про свою статтю “Коротка біографія Г. Стеценка

на тлі доби”, а також представив черговий випуск історико-краєзнавчого журналу “Донеччина: Природа. Люди. Культура”, який видає ДонОКМ.

З короткою промовою виступив скромний, але мужній Анатолій Водозазкий, який у період окупації Дружківки 22 травня 2014 року вийшов з прапором України у центр міста, до пам’ятника Леніну. Через 15 хвилин його схопили окупанти, побили, кинули за ґрати. Дивом залишився живим. Пізніше був відзначений високою нагородою “Народний Герой України”.

У цьому номері альманаху вміщено вірші членів НСПУ Василя Голобородька та Юрія Доценка; статті краєзнавця, письменника Вадима Оліфіренка про Василя Гайворонського та Василя Голобородька; матеріали викладача вищої школи Володимира Алтухова про Данила Шумка та Анатолія Луїноса. І, звичайно, продовження матеріалів з архіву Олекси Тихого — цього разу “Роздуми про українську мову та культуру в Донецькій області” та “Словник невідповідних норм української літературної мови”.

Усі матеріали альманаху “Степ/Step”, об’єднує тема нескореного українського Донбасу, адже їх підготували справжні патріоти, яким долею судилося жити у Донецькому краї, цій прекрасній частині незалежної України.

Земельний закон Леонтовича

Олена ЛЕОНТОВИЧ, член НСПУ, м. Київ

У зв’язку з дивним, щоб не сказати різкіше, проектом закону про землю, який ухвалюватиметься не в інтересах і не на користь України та її народу, всупереч здоровому глузду, який Земонабільшість попри все прагне ухвалити в “турборежимі”, пригадався інший Земельний закон, розроблений 101 рік тому. В листопаді 1918 року його підготував Володимир Леонтович, міністр Земельних справ Української держави. Тоді ж його затвердив гетьман Павло Скоропадський, і він мав бути проведений у життя Радою міністрів.

З чого виходив той Закон? Передусім з того, що Українська Гетьманська держава мала на меті провести широкую земельну реформу, створити економічно міцний клас українських малих і середніх селян-господарів, щоб він став твердою опорою успішного розвитку сільського господарства. Для цього мав бути створений Державний банк землі на основі примусового викупу землі, що була у великих землевласників понад встановлену Законом норму в 200 десятин, з подальшою її парцеляцією (поділ землі на дрібні ділянки). Селяни могли купити за допомогою держави не більше 25 десятин землі в одні руки через Державний Земельний банк. В основу Закону було покладено визнання приватної власності.

До 200 дес. надавалося за Законом великим господарствам тільки з високою агрокультурою ведення землеробства. Більше ж норми могли мати лише ті господарі, які “обслуговували сахароварні, виготовляли культурну худобу (на плем’я) або плекали культурне насіння”, але, знову ж таки, з певними обмеженнями.

У розробці проекту цього Закону брала участь комісія (до 25 осіб), в яку входили і відомі вчені, і успішні господарники: В. М. Леонтович, проф. К. Т. Воблий, проф. В. А. Косинський, Є. Х. Чикаленко, І. Г. Чарниш, проф. С. А. Франкфурт та ін.

Цей Земельний закон вважався одним із найдемократичніших серед усіх подібних у цілому світі і рівним лише до земельного законодавства в Новій Зеландії, яке випередило інші країни і “еволюційним шляхом вирішило земельне питання на велику користь працюючого люду”.

А тепер, після всіх страждань ХХ століття і досягнення Незалежності, молоді політики під диктовку світової плутократії разом з доморощеними ненажерливими олігархами продають через Верховну Раду закон, наслідками якого може бути цілком реальна втрата державності та суверенітету, втрата найбільшого багатства українського народу — найродючішої у світі землі і повного занепаду України як держави!

Недарма історичні ремінісценції явилися у вирішальний час...

Заговоріть українською...

Питання мови — це не тільки державна справа, воно є всенародним, глибоким, має ментальні обґрунтування і визначає волю народу до визнання його прав та самобутності у державотворенні та існуванні своєї Батьківщини.

Ліна ТОПЮК, пенсіонерка, м. Київ

Потрібно повертатися до витоків української мови і слова. І служити їм “денно і нічно”. Бо слово було у Бога, а із слів складається мова, вона освячена Богом благодаттю. Мова віддзеркалює суть нашого життя, ідентичність українського народу, побут, звичаї, обряди, культуру. Мова — це ще й генетична спадщина, як код роду. По звучанню тих чи тих слів ми пізнаємо, з якої місцевості людина, з якого краю, її культуру, звичаї. Мова віддзеркалює нашу душу і зворушує серце, вона ласкава і звеличує людину над усілякими негараздами. Наша мова ще й багата колоритом, прикрашена чудовими різнобарвними кольорами. Бо вона інколи аж бринить, аж співає. Такої мови немає ніде у світі. Наші предки підбирали слова, що були співзвучні з сонячним ранком, з пахощами трав на луках, дозріваючим хлібом на полях. Навіть лайливі слова були іншими, не різали, як говорять, вуха і не травмували душу людині до сумних зітхань і сліз. То що ж це було? Це дійство — Божий дар, який через Господа давався людям для добра, щастя, спілкування, а насамперед любові до всього земного, яке так осмілюва-

лося у піснях, прислів’ях, переказах, різних обрядах. Відбувалося таке дійство, ніби сама природа розмовляла з людиною на різних мовах, але розуміли одне одного. Це сплетіння слова, душі і всесвіту, які звучать в один тон з земним творінням. Це, можливо, є великим, незбагненим і всеохопним, яке неможливо передати тільки словами. Може, вже після цих слів хтось захоче заговорити рідною українською мовою, то скажу ще глибше, це і повинний зв’язок матері з дитиною, і мова зі своїм рідним народом і своєю Батьківщиною. Зробіть ще один крок, і ви відчуєте, як збагатиться ваша душа, ви навіть станете сприймати навколишній світ по-іншому. Можна вивчати інші мови і їх поважати. Але потрібно любити і шанувати свою мову, як маму, як свою Батьківщину, захищати її: не оскверняти, не перекручувати, не глумитися, не принижувати. Бо це святе, яке передавалося, і маємо надію, передаватиметься поколіннями на віки.

Коли моя мама була в неволі в роки війни у Німеччині, то було велике бажання одночасно зі звільненням від рабства почути рідне слово українською мовою. Воно було рівноцінне свободі. Мова — як джерельна вода, яка в спеку рятує людину від спраги.

То скільки двічі по два?

Олексій ПЕРЕДЕРІЙ, Запорізька обл.

Розумію, що часи змінилися: комп’ютеризація, Інтернет, засилля чужомовних видань, анемічність наших, українських. Але на цьому тлі вирізняються “Літературка”, “Слово Просвіти” як елітарні видання. І це добре. Екссelsior, як казали древні. Але чому вас рідко можна знайти в бібліотеках, а особливо — шкільних? Дітей треба відривати від смартфонів, і педагогам “висока” тема не завадить. Адже у кожному числі тижневика “Слово Просвіти” гурт авторів такі вибиває національні децибелі! Не переконуватимемо один одного в очевидному. Краще порадьмося, як нам розширити аудиторію. Можливо, “ненав’язливо” порекомендувати обласним “Просвітам” на місцях пробивати передплату? До слова. Ваша передплата недорого коштує (слава Богу!) порівняно з іншими газетами. Оце звернувся я до заможних фермерів, підприємців чи, можливо, вдячних учнів своєї колишньої школи, передплатити “Слово Просвіти”, “Літературну Україну”, той чи той український журнал. Сподіваюся, мою замітку в районці надрукують. Я знову подарую піврічну передплату “Слова Просвіти”, але тій школі, де по-

чинав свої 7 класів по війні. Так би зробили всі, кому дороге українське слово.

Хоча найбільш “забамбульним” для українців лишається тележик. Коли вже в нас буде можлива не лише реклама претендентів до парламенту, взагалі влади, а й антиреклама? “Розбір польотів” після виборів чи доленосних рішень Уряду, Верховної Ради? Але наша преса мовчить. Ось чому за бойків-рабіновичів стільки віддано голосів в центрі, на півдні і сході. Лише потім, отямившись, ми виходимо на майдани. А чому б не думати до того, як?!

Не додаватиму нічого до “українофобських гомосовєтєкусів та кацапської орди” Салиги. Про це розповідаю серед своїх, але повторюся: коли в кєрманічів нутро чуже, де націоналізм (тобто любов до українського, рідного народу і своєї землі) і не ночував, а говорити з патентованим Монебром і важко, і програшно.

А наше “не НАТО” і нинішній “барель української крові за в’язку московських бубликів” лежать на всіх наших президентах краплями крові та сліз. А на всіх нас, даруйте, хоч россою чи туманом теж. Що допустили! Врозуми нас Всевишній! Не хотів аж так — глибоко, але не можу мовчати.

Р. С. Мовчу про купи-продай всієї України. Кажуть, у єврейського школярика вчитель запитує: скільки двічі по два? Той уточнює: ребе, а ми продаємо чи купуємо?

Дух Міжчасся, або Людина поза часом

Нещодавно в Національному музеї літератури України відбулася презентація історико-пригодницької дилогії Миколи Павленка “Холоднороські тризуби, або Пригоди Якова Штофке в Україні. Хочу спокою, світла, миру і добра”.

Модерували презентацію **Павло Мовчан і Сергій Гальченко**.

П. МОВЧАН:

— Я читав рукопис книжки, читав, коли вона вийшла друком. І мене радує, що, певно, ще тільки в українській родині може відбуватися зібрання в такому тісному колі друзів та однодумців, як оце на сьогоднішній презентації, яка згуртувала справжніх шанувальників книги. Не секрет, що в наш час пришвидшується процес поступового витіснення зі свідомості такої важливої справи, як література, відлучаючи загал від широкого формату проведення подібних заходів, як це було закріплено в недавні часи, коли переповнені зали не вмщали всіх охочих долучитися до високого Слова літератури. Зараз у цій залі зібрані справжні поціновувачі літератури, аби пошанувати людину, відому нам своїми науковими розробками, прогнозами, своїм баченням і прочитанням Завтрашнього. Та несподівано для нас самих Микола Павленко захопився тим, що називається міжчассям: між тим, що було, і тим, що буде. Здавалося б, те, що було, вже належить історії, але ми іноді забуваємо важливу складову будь-якого часу, що це по суті есхатологічний час. Ця категорія виникла разом із християнством як сукупність релігійних уявлень про кінечність світу і пов'язану з цим долею людства. І ті події, які ми зараз розглядаємо, мають до цього безпосередній стосунок. Бо що таке 100 років, які минули з часу описуваних у книзі подій? Для молодого покоління це багато, для історії ж, а особливо для різновиду Часу, який є поза Часом, — це категорія, яка простежується в попередніх працях *Миколи Павленка*. Зокрема в “Біблії Розуму, або Як стати щасливим” та “Струмуюче крізь нас Життя безмежне, або Право на безсмертя!” У цих творах є багато здогадок і відчуттів, які прочитуються на рівні інтуїції, навіть не осмислено, бо сприймаються відчуттями, адже йдеться в них про людину поза Часом. Людина є божественним творінням, а тому їй дано відчуття позачасовості. З есхатологічної точки зору все в житті покладається на Душу. Все те, що переноситься за межі Часу. І те, що відбулося 100 років тому на Землі, набуває зовсім іншого виміру, не історичного, а скоріше есхатологічного. Бо спостерігаються колосальні перегуки між тим, що було 100 років тому, і сьогоднішнім. Саме так відбувся перетин під час війни двох постатей героїв повісті Миколи Павленка — Якова Штофке та Івана Супоні. Їхні світи для кожного з них це “атлантида”: для Штофке — Україна, для Супоні — Німеччина, непізнане, несприйняте. Так само, як і для сучасного українця незрозуміло, в якому ми світі сьогодні перебуваємо!

Прочитання цього твору наводить на роздуми і запитання, одне з яких суголосне для мене з питанням Л. Толстого в його епілозі до роману “Війна і мир”: “Так що же двигет судбами народів?”. Чи не те саме відбувається на наших очах, коли Україну ввергають у колосальну проблему, в те дійство, що відбувається нині. Що відбувалося на очах холодноросів 100 років тому, коли вони протистояли окупантам. Цитую: “А хіба сьогодні наша Україна, назва якої із санскриту перекладається, як “Божжа земля”, не протистоятъ лютим пєсиголовцям Російської Федерації?! І хіба не вони нині атакуютъ Німєччину, агітуючи проти України, як держави незалежної”. А сучасні німці бачать тих “добровольців”, яких пригнали з глибин Росії — калмиків, чувашів, чеченців для допомоги і захисту “російськомовних”? Автор змодельовав цю ситуацію, пов'язавши її з подіями на сході України, “з війною за вільну українську землю, що живе, дихає, бореться”.

Сам того не усвідомлюючи, автор тво-

Феномен Миколи Павленка

Під час презентації: П. Мовчан, М. Павленко, С. Гальченко. Фото Г. Лук'янчука

рить свій паралельний світ, який перебуває з нами, хоча ми його не відчуваємо і не бачимо. Це як пропелер, який крутиться і щезає. Швидкість у нього така, що він стає невидимим: матеріальне переходить у нематеріальне, небуттєве. Але ж воно є! І таких паралельних світів навколо нас безліч. Зокрема їх творить література уявою письменника.

За визначенням релігієзнавців ми живемо в добу “святого Духу”. Виходить, попередні дві історичні доби “Отця і Сина” людство вже благополучно проминуло. Гадаю, інтуїція і навички, які приходять до автора, подаровані Небом, примушуючи викладати теорії, здогадки, бачення, трактування історичних епізодів, що дає нам підстави для запитання: так що ж рухає нами? За теорією Бердяєва, якщо світ буде безкінечним у своєму розвитку, то, на думку Достоевського, це буде “дурна безкінечність”. Людина має бути щасливою за будь-якого розвитку цивілізації. Бо якщо вона сама не відчуває щастя, не формує його, якщо не впливає на нього, це покликане робити Слово і той, хто служить Слову, зокрема Микола Павленко. Він власне і виніс на наш розсуд такий глибоко філософський твір, який випадає із загального ряду белетристики, і його можна потрактовувати по-різному. Але в автора є найголовніше — Дух, те, що рухає ним.

С. ГАЛЬЧЕНКО:

— Я теж не раз прочитав твір. Прочитав одним духом. Те, що в ньому написано, виявилось для мене близьким, рідним. Я ще довго тримав книжку в себе, чим викликав з боку Миколи Григоровича запитання: то, може, щось напишете?! Звісно, я охоче зголосився. Наша мова настільки багата, барвиста, що у своїй післямові я вжив неологізм “збезневистився” замість тривіального “пропав безвісти”, чим викликав захоплення в автора.

Мене, історика літератури, документаліста, порадували обидві повісті, вміщені в книжці, пов'язані єдністю задуму. Вони приємно полоскотали мої нерви, бо те, що читаю, я його бачу. Кажу так не через те, що запрошую присутнього серед нас знаного кінематографіста Романа Балаєна зробити те саме, тобто побачити в цьому творі можливість зняти гарне кіно. Коли я читаю деякі тексти, я справді “бачу” їх неначе на екрані. Так було і з текстами Миколи Павленка, з його “нечуй-левицькими” описами природи, погодних катаклізмів і на їхньому тлі людських страждань чужинця, який не зі своєї волі потрапив до країни, якої не знає, як не знає і її мови. А коли він, Яков Штофке, фактично ворог, опиняється в хаті українця Івана Супоні, що він має подумати, і що має зробити лісник-партизан Супоня в обставинах, що склалися? Та Супоня, як істинний християнин, рятує зраненого і змученого окупанта.

Документалізм твору настільки вражає своєю чіткою рельєфністю, ясністю і реалізмом текстів, виписаних з великою любов'ю, що так і проситься на екран.

Г. СОРОКА:

— Я і наш Музей раді вітати презентацію цього автора. Це не перша і, сподіваюся, не остання презентація творів Миколи Павленка, активного учасника культурного життя. Кожна його книжка — це певне відкриття для нас, читачів. Це нові знання, нові теми, нові роздуми про сенс буття, про сенс людського життя. Цього разу М. Павленко нас укотре здивував насамперед тим, як умудрився поєднати в собі такі різні іпостасі: журналіста — з увагою до документальної деталі; історика — при подачі нам історичних фактів, історичної ретроспективи і точності у своїх посиланнях; психолога — дослідженнями людської душі в усіх її проявах і потаємних глибинах; художника — коли його герой проживає за кілька днів, кілька вечорів, ночей, ранків і сходів сонця, і я дивуюся, як автору вдається знаходити кожного разу нові неповторні слова, фарби, аби все це описати, змалювати неймовірно барвисте чудо природи.

Повісті невеликі за обсягом, позбавлені карколомних сюжетних поворотів, але читаєш їх невідривно як справді пригодницький твір, де ти весь час прикутий до внутрішнього світу героїв. І читач разом із цими переважно безмовними героями переживає все те, що їм випало пережити: почуття страху, ненависті, надії, глибокої любові. І в цьому простежується майстерність автора, бо ці невеличкі твори густо засіяні роздумами і темами, важливими для кожного з нас, зрештою важливими для цілого світу. Тут стосунки людини з людиною, її ставлення до природи, пошуки віри в себе, в Бога і сподівання на Бога. Це роздуми про майбутнє життя, життя після війни. Як людина в тяжких обставинах відчуває не тільки фізичні муки, а й передовсім моральні, як достойно вона знаходить з цього вихід.

Кожен читач знайде у творі якусь свою вагомую життєву тему. Скажімо, для мене вкрай важливо, що в цій книжці прозвучало найцінніше, що може бути в нашому житті — про цінність самого життя, яке подарував нам Творець, наділив нас розумом і дав можливість жити в цьому прекрасному світі, любити, рости дітей, розмірковувати над своїм життям, над життям людства. Навіть Яков бідкався про нашу долю: “Яка у них родюча земля, то чому ж вони так бідно живуть. Ми, німці, зробили б тут...”. Кожна людина рано чи пізно ставить перед собою питання: як я, Боже створіння, маю достойно вийти з тієї чи тієї життєвої ситуації, що складеться в цьому світі? І дві тези в книзі дають на це відповідь: хто рятує одне життя — той

рятує світ; людина прагне і дарує іншим добро, мир, свою доброзичливість, тобто те, що Господь, назвав своєю головною заповіддю — любити! Коли є любов у цьому світі, то герой живе, є життя, а коли перемагає зло, братовбивство, взаємна ненависть, тоді герой гине. І в кожного з нас у житті завжди є вибір. Тому саме такі книги, як твори Миколи Павленка, допомагають людям робити правильний вибір у своєму житті. Поїде цей Яков додома, ошасливлений, що життя йому зберегли, що він має двох доньок, яких роститиме. І він розкаже їм, що був у дивній країні України, де мешкають дивовижні люди, які навіть у нелюдських умовах мене обігріли, нагодували і зберегли життя. Герої, яких бачимо в книзі, вкрай необхідні в усі часи, а надто в непрості сьогоднішні, і щоб їхній вибір завжди був на користь добра, на користь дружби між народами.

Висловлювання в один рядок, в один абзац

В. КРЕМЕНЬ:

— Твір читав з приємністю. Він прониклий людською щирістю, майстерно змальовує і передає гуманістичну суть взаємин героїв з таких різних країн, як Україна та Німеччина в горні війни. Книжка закріплена на цінностях добра, злагоди й миру, закликає до толерантного ставлення, учить поваги й любові до людини за будь-яких обставин. Безсумнівно, твір з такою філософією цікавитиме молодь, а відтак заслуговує на включення його до шкільної програми.

В. ВАЩЕНКО:

— Я повністю поділяю думку про те, що правда, сказана без любові (у цьому випадку до твору) схожа на образ. Я намагався зачепити цю книжку, як то кажуть, за життя, прилаштувати їй ного. Причому в різних суспільних прошарках і навіть у різних країнах, зокрема і в Німеччині. І дійшов висновку, що така глибоко філософська праця в сучасних умовах глобальної гаджетоманії стає некорисним виданням, випадаючи із загального ряду вже відомих інтересів, зокрема молоді. Щоправда, це не безвихідь, просто це означає, що без відповідного втручання в процес промоції на державному рівні, подібні твори, навіть геніальні, приречені на невдачу і забуття. А тому я вважаю, що твір із загальнолюдськими дефініціями: людина-душа-мораль слід наблизити до підростаючого покоління, заслужено включивши його до шкільної програми. Це те, що раніше спрощено називали “військово-патріотичним вихованням”.

М. РИЛЬСЬКИЙ (онук):

— Книжка просякнута любов'ю до людини, вчить гуманності, інтернаціоналізму. Вражений мовою, її колоритом, насиченістю і зримістю описуваних подій, майстерним змалюванням природи.

А. КОРИСЬКО:

— Я також і досі намагаюсь “просунути” книжку в кінематографічне коло. Під час цього дійства виявив неймовірну притичину, чого мої потуги щодо цього не вдається зреалізувати: наші корифеї кіно настільки “виховані”, що на мою пропозицію не можуть сказати “ні”, водночас і не можуть відмовити. Такий собі кіношний цугцванг. Тож і до сьогодні діалог Миколи Павленка, екранне втілення якої могло б стати кінематографічною подією, зоріє в невагомості людської байдужості профі від кіно.

В. БОЧКАРЬОВ:

— Шкода, що я не мав змоги завчасно прочитати твір. А тому, використовуючи вираз професора Крижанівського “Книжку не читав, але маю свою думку”, мушу визнати її неабияким явищем у культурному житті, а тим паче після всього того, що я щойно почув від маститих літераторів. Разом з тим, як незмінний прес-аташе Національного антарктичного наукового центру МОН, запевнюю присутніх, що всі книжки Миколи Павленка є в бібліотеці української антарктичної станції імені Вернадського.

Власн. інф.

Лариса МОРОЗ,
доктор філологічних наук,
професор

Починаймо роботу над нашими колективними помилками

Із пам'яті далеких літ зринає фільм (здається, британський), який і тоді вразив, за назвою “Слуга” — то, звісно, у російському перекладі (а сьогодні цим словом чи не збагатили — всі, “дружно”, українську мову...). Вразила вже сама історія — про те, як джентльмен (аристократ) і його служник (невідомо хто — так принаймні збереглося в моїй пам'яті) ніби мініюються місцями. Тобто соціальними ролями: служник поступово перетворює свого господаря на свого служника. Та моторошно було спостерігати сам процес отого перетворення. Як службовець — молодий, добре влаштований у житті (добре заробляє), що звик бути уважним до своєї зовнішності, одягу тощо, наймає собі помічника у домашніх справах (бо самотній), унаслідок своєї доброзичливості й делікатності намагається бути привітним та уважним до найнятого і геть не очікує якоїсь агресивності від нього. Джентльмен поступово, по суті, втрачає себе — не тільки впевненість, а й навіть гідність і, як пригадую, своє житло — непогану затишну квартиру в центрі міста: все прибрав до рук той, кого він так необачно найняв і до кого виявив максимальну довіру...

Не хочу робити натяків, не хочу аналогій...

Однаке хотілося б порадити “провладній партії” хоча б змінити назву. А також хотілося б дещо їх застерегти: побажати їй представникам стежити за собою, адже зміни бувають і несподіваними, поза власною волею.

[До речі, засумнівавшись у тому, що слово “слуга” є українським (і досі переконана, що воно прийшло унаслідок кількасотлітнього зросійщення), я зазирнула до кількох словників. Славнозвісний “Словарь української мови” в упорядкуванні Б. Грінченка подає це слово і чимале гніздо однокореневих. Проте у наведених там прикладах самЕ воно читається у значеннях “пОслуга” чи “допомога”. Натомість у великому “Російсько-українському словнику” 2011 року, випущеному видавництвом під промовистою назвою “Перун”, за загальною редакцією В. Бусєла, читаємо: “іронічне” “слуга народу”. Власне, аСме у такому значенні його і вжито у широковідомому телесеріалі, від якого буквально втратила голову така велика кількість людей (переважно молоді, студентів, як показує статистика). А у тому Словнику воно либонь від далеких часів дуже популярного анекдоту: “6 година ранку. В напрямку до заводів поспішають пішоходи з невеличкими пакуночками (обід чи “тормозок”) — то народ іде на роботу. А ближче до 10-ї — в автомобілях (переважно чорних) підїжджають до райкомів, обкомів партії та радянських установ — спокійні та впевнені особи — то слуги народу”.]

І — веду далі звернення до “нових” — Боже борони вас від уподібнення до горезвісних “большевиків”, із їхнім “до основання, а затем...”

І ще: люди, заради Бога, припиніть (власне, з усіх боків) торочити про “73 % українців” чи, точніше, “73 % народу”!!! Адже то є відсотки лише від тих, що взяли участь у виборах, — а їх було 60 % від усіх виборців України. (“Чомусь” останню цифру так швидко “забули”). Отже, 73 % є, по суті, 40 %. Теж немало. Хоча й незрозуміло, яким чудодійним спосо-

бом до 30 % першого туру виросли ті 17 %, які складали рейтинги кандидата вже у лютому 2019 року, а далі й ще на 10 % (може, коли-небудь дослідники з'ясують — психологи, наприклад).

Тимчасом спостерігаємо у вас — переможців — такі добряче “запаморочення від успіхів”. І це тривожить нас, громадян.

Тривожить і наростання незрозумілого відчуття нестійкості ситуації: ніби все навколо — навпаки, всупереч здоровому глуздові... Погляньте лишень на ТБ: “Світ навиворіт”, “Обмін жінками”, “4 весілля”, “Зважені і щасливі”, “Хто проти блондинок”, “Хто зверху” тощо. Чи не занадто? Розумію, що то назви комерційні, заради роботи, і все ж... У нас війна, людоньки! І не залишає відчуття, перепрошую, вивернутості мислення.

Тому не тільки з РФівською “ініціативою” пов'язується у моему розумінні найновіша політична (!) ідея “розведення військ”. І чого ж це НАШЕ військо має відводитися, воно ж бо на своїй землі! Та й як їм — на зиму — переходити в чисте поле, щоб у ті окопи й інші споруди в землі (споруджені їхньою тяжкою працею) прийшли грітися “прибульці”, бандити та їхні служники?!!! Нехай самі “оті” й відводяться!!

Наші скромні герої, що на фронті, кажуть: “Ми для того тут і стоїмо, щоб люди в Україні мали нормальне життя”. Низько вдячно схиляю перед ними свою сиву голову. Тим паче, що вони там не просто стоять... у них стріляють — і майже щодня гинуть ці отримують тяжкі поранення ті, хто є найкращими з людей — тому що відмовилися від свого звичного життя і ризикують сохвилинні своїми життями — заради нас із вами!! Це має нам щоденно нагадувати, що й ми маємо певні обов'язки.

А тимчасом... Здається, ми взагалі забули про все...

От на екрані — справжнє свято грації, пластики, творчої фантазії — “Танці з зірками” (неділя, 8 серпня, канал, звісно ж, “1+1” — думаю, всі пам'ятають, що саме прийшло з цього каналу). ...А що ж так муляє, не дає спокійно розважатися?... Придивляюсь — і бачу: у правому верхньому кутку сиротливо блимає маленька свічечка — знак ушанування пам'яті жертв (тоді не записала, а наразі пригадую: день депортації москалями українців західних земель України). Не знаю, як і коментувати... Лише запитано: ті танці не можна було перенести?... І пригадується, що навіть інаугурацію новообраного президента хотіли призначити на День пам'яті жертв депортації кримських татар. Тоді все ж здогадалися, що то справді був би поганий знак (а для нас, громадян, — передусім знак неповаги до кримськотатарської нації). А тепер що — часу було замало, не встигли? (Наразі доволі оригінально “компенсували” той чи не той час: створили з ВР “скажений принтер”).

А як зрозуміти наступний сюжет?

Ведучи прес-конференцію, оратор раптом переходить на російську мову, пояснюючи: “Шоб на сході мене краще зрозуміли”. Репліка з залу: “Вони добре розуміють українську”. Ведучий, стримуючи роздратування: “Дя-

кую вам, що ви досі розділяєте людей за мовним принципом”. Оponent-невдаха промовчав. А я так і не зрозуміла: хто ж тут насправді кого розділяє?

Відчуття вивернутості світу виникає не тільки тоді, коли лунає реклама якогось алкогольного напою — “Краще свято — коли нічого не пам'ятаєш” — це ж вбивання у свідомість молоді привабливості оцього неспівомовного стану...

Звісно, згадане відчуття виникло не нині. Фактів можна наводити багато — на цілу книжку набереться, бо живемо таки в абсурдному світі. От хоча б кілька окремих можна нагадати — загально відомих. Стосуються вони не тільки мови й не тільки українців. Від авторитетної заяви шефа жандармів цілої імперії (у 1863 р.), що “ніякої так званої малоросійської мови немає, не було і бути не може” аж до кривавого “примусшення до миру” занадто самостійної Грузії за півтора століття потому та сьогоднішніх “іхтамнетов” на території нашого Донбасу й навіть Сирії, а тепер уже й Африки.

Окрім (чи — на додачу до) цих моментів протилежності слів і справ людських, мене надто бентежить словесна абракадабра, яка дедалі більше засмічує ефір і зрештою наші мізки.

Надто часто звучать, наприклад, формули на зразок “не може стриматися, щоб не сказати”. Як гадаєте, що сее означає? (Буквально щойно почула тривожне щодо масового виїзду людей наших за кордон: “як спиняє від того, щоб НЕ їхати за кордон”). Кілька ще реальних прикладів. За контекстом зрозуміло, що мовцеві чогось дуже не хочеться, — але звучить: “Як би нам не хотілося це робити”. Іше: “не допустити, щоб не провалився”. А от і шедевр: “Американська розвідка розвіяла сумніви про його божественне походження” (“Два плюс два”, йдеться все ж не про Ісуса Христа, а про відомого терориста Бен Ладена). Тобто, люди кидають перші-ліпші слова, геть не переобтяжуючи свого мислительного апарату. А що, як мовиться, з них візьмеш, коли навіть науковець дозволяє собі сказати, що Махно “був прашуром запорозьких козаків” (насправді — нащадком, адже прашури — це ті, які були за багато поколінь раніше). А сучасний розумний журналіст, здатний мислити й готуватися до виступів (стверджую, попри деякі наші світоглядні відмінності), але вочевидь не досить уважний, повідомляє, що парк “Софіївка” в Умані заснував... Шептицький (насправді — польський магнат Потоцький наприкінці XVIII ст.)

Видатний мовознавець О. Потєбня доводив, що мова не тільки відбиває, розкриває мислення людини, а й формує, створює його. Тож яке мислення, яку свідомість сформує така мова-вінегрет?

А чого варті чимало перекладів художніх фільмів (утішає те, що існують і майже досконалі)! Немає місця, щоб наводити безліч, м'яко кажучи, недоречностей. Часом навіть здається, що таке робиться зумисне — щоби скомпанувати саму чудову ідею тих перекладів. Аж до такої дурниці: у документальному фільмі про Вахтанга Кікабідзе “українізували” все — і розповіді унікального артиста, і навіть

фрагменти його пісень — абсолютно недоречно, то було справжнє знушення, хоча цілком достатньо було скористатися титровими написами (як то й робиться у багатьох випадках). Аналогічне — і в одній (якби ж лише одній! але пишу про те, що почула) із передач серії “Спогади”: йдеться про актора Олега Борисова і його чудове виконання ролі Голохвостого у популярному фільмі “За двома зайцями”. Його кумедну пісню про “папашу”, що “мають магазин”, тобто суржик цього персонажа і саркастичне звучання пісеньки — замінили грамотним українським перекладом, що його озвучив абсолютно нейтральний голос.

ЖАХЛИВА мовна неохайність є свідченням вашої непрофесійності, панове.

А вже суто мовні біди — то наша давня хвороба, інакше не писав би Б. Антоненко-Давидович своєї славнозвісної книжка “Як ми говоримо”. А наші провідні мовознавці у сотнях виступів — і усних, і друкованих — не мушили б стільки сил докладати до піднесення мовної культури наших громадян.

І часом здається, що всі ті зусилля — марні. Приходять нові покоління — і повторюють помилки попередників, геть не бажаючи думати, ЩО говорим. Іше й своїх додають. Принаймні такого невміння відмінювати — і не лише іменники, а й числівники я ще не спостерігала. Здається, велика частина тих помилок зумовлена впливом російської мови, яка вперто сидить у головах мовців. То стосується й лексичної проблеми. Враження таке, що користуються допомогою комп'ютерного перекладу, а там із низки пропозицій подається лише перша. Глянути далі — чи то часу немає, чи відчуття мови бракує. Тож і випадують із ужитку питомі українські слова, часом замінюючись “кальками”. Чи й просто збіднюється мова. Шкода мені гарного слова “чи” — чи геть його забули? Бо скрізь лише “або”, хоча воно аж ніяк не до речі у багатьох випадках, особливо у запитальних конструкціях. (Заирніть хоч у класику: “Чи я тобі та й не казала” — народна пісня; “Бути чи не бути?” — з твору В. Шекспіра).

Дуже зрідка — лише задля перегляду деяких кінофільмів — умикаю телеканал “Интер”. І грудня, отже, цілком несподівано звідтам чую: “Великая певица Таїсія Павалій...” Тобто її — великай — ювілей планують відзначати на високому рівні. Зрозуміло: той канал є приватною власністю.

Щось не пригадую, аби хоча б на каналі “Культура” на такому рівні відзначили видатний ювілей справді Великого діяча української культури й Української Держави Дмитра Павличка. І як тепер маю ставитися до колись шанованого телеканалу, що десь наполовину є Суспільним, а на іншу половину — Державним? А “державна” галузь культури нині розподілена між якими відомствами? Ой, ті ще міністерства й відомства, у яких кинулися заміняти всіх підряд — незалежно! — від рівня фаховості, просто освіченості!!! Один міністр спокійно і впевнено заявляє, що він книжок не читає й іншим не радить читати, бо вони, бачте, “не розвивають”... Звісно, не розвиватимуть, якщо їх не читати! А інший — о, Господи,

чи можливе таке у притомній Державі?!?! — то дозволяє “Вечір української пісні”, присвячений творчості Д. Павличка, то не дозволяє — бо “не розуміють, що це за персона...” Братися керувати культурою, в якій ні-чо-го не тямиш... (Не кажучи вже про елементарну повагу до старшої людини). То вже виходить Міністерство антикультури...

Отакі випадки поповнюють низку тих моментів, унаслідок яких Юрій Шербак написав про свій біль і сором за Україну — у новій своїй книжці “Україна в епоху війномирну”.

Телебачення — це сфера особлива. Часом те, що чую з телеекрана, мене серйозно лякає. Справді! От, наприклад, почула останні фрази реклами якоїсь вистави, створеної іноземними (чи не з Норвегії) митцями на сюжет казки про Снігову королеву. І дивовижний коментар: мовляв, там, у них, ця королева добра й мила, і вони здивовані, що в нас діти вважають (!) її злою... Може, я щось “не так” почула, але мені аж страшно стало: невже ж ані ті — діячі театру все ж! — ані наші, що оце розказують — та й не знають, що це за персонаж, не читали — хоча б цієї однієї — казки Ганса-Християна Андерсена?!!

АБСУРДИ “розквітають” не лише у мові й телебаченні, а й у житті нашого рідного Києва. Хоча й дуже важко його спотворити, а все ж — спромоглися ті ділки, які охоплені безмірною жадобкою грошей. Забудували місто без жодних “забобонів”, на зразок гармонії довкілля. І нещадно вирубують дерева. А ще півстоліття тому Київ був серед столиць Європи — найзеленішим. (Наразі дещо “позеленів”, лише трохи “не в той бік”). А пам'ятники! Бідолашну крихітку Анну Ярославну — дитину — я насилу знайшла на Львівській площі. Хіба такою вона вирушила до Франції й стала королевою?! Не можу змиритися з тим, що Образ красуні України на Майдані Незалежності з деяких точок виглядає постаттю... без голови! Вочевидь архітектор не брав участі у спорудженні його. Як і у спорудженні “скляного мосту”: адже пам'ятник Володимирів-Хрестителів, в результаті, з деяких точок виглядає не тільки затиснутим у вузькому просторі, а й ...перерізанним по поясу — таке абсолютно неприпустиме.

(Сподіваюся, колись цього моста знесуть, із Божою допомогою, або й сам зруйнується).

Чи не зарпалися ми (тобто — передусім — ви)? Може, час повернутися до суворой реальності? Не слід перетворювати Державу на “Лігу сміху”? Бо Шевченково “Доборолась Україна...” може перетворитися на “Дожартувалась Україна” — і не помітимо, як... помітимо лише наслідки, не дай Боже...

Тож — трохи більше серйозності, панове. І розкажіть народові не про те, що ви “мали на увазі” під формулою Лаврова, який заховався під псевдо “Штайнмаєр”, — а про те, ЩО там реально НАПИСАНО. Адже нині ніхто у світі не запитує, ЩО мали на увазі, підписуючи Мінські домовленості, кожен нагадує: виконуйте те, що підписали...

Щоби побудувати омріяну Україну, необхідно виконувати роботу над помилками (і, до речі, не лише своїми!). НАМ УСІМ! Аби лише не стало запізною.

Олеся ЛЮБАШЕНКО, професор кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур ІФ КНУ ім. Тараса Шевченка
Фото **Валерія ПОПОВА**

Формування емоційного інтелекту (EQ) в лінгводидактиці є плідною нівою, на якій співпрацюють студенти та викладачі Інституту філології, вчителі-філологи та школярі. Це продемонстрував IV Науково-методичний семінар “Лінгводидактика в загальноосвітній школі України: інтеграція науки і практики”, який започатковано кафедрою методики викладання української та іноземних мов і літератур і який щосені відбувається в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Семінар став уже звичною ланкою навчального процесу студентів та магістрів спеціальності “Середня освіта”, які готуються стати вчителями української та англійської мов.

Науковий пошук завжди починається з запитань. Освіта дає змогу відповісти на них. Але запитання і відповіді можуть бути пристрасними або байдужими, зацікавленими або нудними. Емоційний репертуар науки і освіти важливий для їхнього розвитку, адже почуття можуть і прискорити, і загальмувати або й зупинити і науковий, і освітній прогрес суспільства. Успішність суспільства акумулює успіхи його громадян, тому успішність особистості залежить від коректних запитань науки, від потужних відповідей освіти і від емоційної компетентності, яка буде формуватися протягом життя. Отже, успіх людини, її емоційний інтелект, освіта і наука — координати однієї осі. Додамо сюди ще комунікативну вправність, культуру комунікативної поведінки і мовлення — і отримаємо ідеальну стратегію розвитку української лінгводидактики.

Цього року напрямом семінару було визначено формування і розвиток емоційного інтелекту учнів у курсі української мови в середній школі. Такий вибір умотивований. Книжка Д. Гулмана “Емоційний інтелект” в українському перекладі не втрачає популярності серед учителів, батьків та учнів. Лідери у професії, у навчанні, у міжкультурній комунікації повинні отримувати ранній досвід емоційної саморегуляції та емпатії. Тому концепція соціального й емоційного навчання (SEL) є сьогодні осердям навчальних програм в університетах Європи та США.

Але і в Україні всі, кому професійно необхідно розвивати емоційну компетентність, впроваджують цю концепцію не менш

ефективно. І очевидно, що цінним досвідом упровадження SEL у школі найбільш охоче діляться шкільні та університетські викладачі української мови. Завідувач кафедри професор В’ячеслав Шовковий укотре наголошує на необхідності популяризувати ідею емоційного навчання ще на етапі університетської освіти вчителя. Тому щорічний семінар став майданчиком для поширення ідеї проведення інтегрованих уроків, заходів, навчальних технологій з української мови, метою яких є переживання, співпереживання, аналіз і виховання спектра емоцій засобами української мови.

Наукове підґрунтя семінару є інноваційним не лише в українському, а й в європейському вимірі: конструювання емоцій засобами мови необхідне для життя і виживання соціуму. Куратор освітніх курсів з української мови для майбутніх учителів, професор Олеся Любашенко 2018 року ініціювала амбітне дослідження емотивного мовлення в зонах ризику: у комунікації з військовими і пораненими, у роботі переговорників із визволення заручників, у мовленні армійських капеланів. Висновками цього дослідження, репрезентованого зокрема в Мадриді та Брюсселі, стало підтвердження необхідності формувати нове покоління українців, яке контролює, розпізнає і конструює емоції для ефективної комунікації у складних і некомфортних комунікативних умовах. Така молодь гідно відповість на виклики сучасності. І функція такого виховання передусім належить до професійної компетентності вчителя-філолога. Отже, навчальні моделі та кооперація європейських учителів-філологів на основі дослідження Роджера Вайсберга, керівника Спільки академічного, соціального та емоційного навчання при Іллінойському уні-

Емоційна компетентність та емоційний інтелект у стратегіях навчання української мови

верситеті в Чикаго, є життєво важливою для української освіти. І якщо лінгвістика бере на озброєння когнітивну теорію емоцій і визначає способи вербалізації емоцій, то лінгводидактика, на думку О. Любашенко, неодмінно повинна спиратися ще й на теорію конструйованих емоцій.

Термін “emotional construction” привнесено в лінгводидактику зі психологічної конструктивістської моделі емоцій, яка пояснює механізми, за допомогою яких мовлення відіграє основну роль в емоційному житті людини згідно з теорією концептуального акту — мова є основним елементом суб’єктивних переживань емоцій і їхнього сприйняття від інших суб’єктів. Активне мовлення підтримує концептуальні знання, а ті, своєю чергою, використовуються для семантизації почуттів, відчуттів, переживань у комунікативних ситуаціях в життєвому контексті. Отже, мовець не використовує, а конструює переживання згідно зі своїм емоційним досвідом, рівнем емотивного мовлення та емоційною компетентністю. Тому, за висновком О. Любашенко, однією з важливих лінгводидактичних цілей є навчання конструювання емоцій засобами мови та в процесі мовлення.

У латинській мові *seminarium* — це *розсадник* від *semen* — *насіння*. У давньогрецькій та римській школах семінари призначалися для поширення знань, обговорення проблемних питань, диспутів. Учасники семінарів дізнаються, коментують, діляться досвідом, пропонують свої винаходи. Так само і в сьогоденні низка зіркових представників філологічної спільноти — вчителі української мови, серед яких випускники Київського університету імені Тараса Шевченка та вихованці наукової школи професора Станіслава Карамана Ірина Космідайло, Оксана Ющенко, Юлія Набок-Бабенко, Тетяна Резнік ділилися досвідом інтегрованих форм навчання української мови та своїми ідеями щодо формування емоційного інтелекту в учнів, ставили запитання і відповідали на запитання студентів і магістрів.

Як виховувати гордість і пат-

ріотизм, простежити славне і драматичне в інтегрованому навчанні української мови та історії й географії України? Ірина Космідайло, вчителька української мови та літератури СЗШ І—ІІІ ступенів № 258 м. Києва запропонувала авторську версію дослідження перемог та поразок Богдана Хмельницького та формування когезії і когерентності усного та писемного українського мовлення. Географічні дані про походи часів Хмельниччини, на її думку, є найкращим матеріалом для вивчення української топоніміки, тренування учнів у написанні власних та загальних назв. Педагог розповіла про переживання і почуття своїх учнів під час інтегрованого уроку української мови та надихнула студентів університету на системний розвиток емотивного мовлення своїх майбутніх учнів.

Як навчитися переживати радість і смут, насолоду і захопленість у звуках і мелодіях, та водночас активізувати запам’ятовування навчального матеріалу і підготувати старшокласників до ЗНО в інтегрованому навчанні української мови і музики? Оксана Ющенко, вчителька української мови і літератури СЗШ №207 з поглибленим вивченням англійської мови м. Києва, підготувала методичні рекомендації до інтегрованих уроків, на яких можна послухати вірші Павла Тичини чи Василя Симоненка в інструментально-хоровому чи реп-стилях. Можна ще й проаналізувати, до прикладу, відмінювання частин мови у пісні Наталки із “Наталки Полтавки” Івана Котляревського і поміркувати, чи є ця п’єса за жанром соціально-побутовою драмою, чи “малоросійською оперою”. А можна провести фонетичний диктант на матеріалі поезій Михайля Семенка. Головне, щоб учні навчилися отримувати приємні емоції в ході навчання української мови і ділитися ними із однокласниками й учителями.

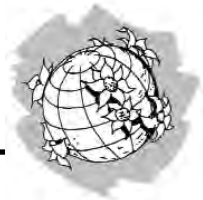
Як відчувати школу і біль, завдані ненавистю, образою, ревностями та помстою, на інтегрованому уроці української мови й української та світової літератури? Як запобігти важким наслідкам

від гніву, розпачу, зневіри? Такі питання поставила Тетяна Резнік, вчителька української мови та літератури СЗШ І—ІІІ ступенів №162 м. Києва. Аналіз мовлення Гамлета з трагедії Вільяма Шекспіра та Чіпки із соціально-психологічного роману Панаса Мирного, на думку педагога, дає відповіді на ці запитання. Тетяна Резнік спробувала знайти розв’язання проблеми “сумної літератури” шляхом дослідження мови героїв і їхніх емоцій і відзначила позитивні результати своїх учнів у керуванні власними емоціями.

Як отримати задоволення від роботи в команді, пережити спільний успіх та побороти індивідуалізм в інтегрованому навчанні української мови і математики? Юлія Набок-Бабенко, вчителька української мови та літератури НВК “Новопечерська школа”, зуміла відповісти на це питання через виховання учня-лідера та розвиток його лідерських рис. Вона пропонувала студентам спеціальності “Освіта” стати архітекторами школи своєї мрії, рахувати учнів у ній та книжки до їхньої бібліотеки, відмінити українські числівники, переконувати своїх опонентів у найкращих перспективах школи своєї мрії і грамотно використовувати одиниці української мови у своїх промовах. А водночас дала змогу всім відчувати цілий спектр емоцій, який можливо пережити лише спільно: гордість за вдалу відповідь члена своєї команди, радість від успіху свого колективу та визнання переваг у відповідях команд-суперників.

Питання, на які корпус кафедри, учителі та студенти активно шукали відповідь протягом семінару, стимулювали розвиток власної емоційної компетентності всіх учасників, без якої неможлива педагогічна діяльність як улюблена професія. Як зазначив професор В. Шовковий, випускники спеціальності “Середня освіта”, яких спільно з колегами Інституту філології готує кафедра методики викладання української та іноземних мов і літератур, складають нове покоління освіченої України, тому що багато вміють: навчати школярів рідної та іноземних мов, викладати літератури і країнознавство; навчати іноземців української мови; провадити дослідницьку діяльність, писати наукові праці для фахових видань; після завершення курсу магістратури вступати через конкурсний відбір до аспірантури за освітньо-кваліфікаційним рівнем доктора філософії; готувати навчально-методичне забезпечення процесу навчання мови й літератури; робити свій внесок у розвиток реформ МОН України та концепції Нової української школи. Та найціннішим здобутком, сформованим у стінах університету, для них, напевне, буде професійне долучення до виховання емоційно компетентних юних українців, які здатні переживати і співпереживати, віртуозно спілкуватися українською мовою у всіх емоційних тональностях.

«Пшеничне Перевесло» Придністров'я

Трагічні події, спричинені російською агресією в Криму і на Донбасі, не щезають зі шпальт нашої преси. На цьому тлі непомітно змінилася поінформованість громадськості щодо подій на південно-західних рубежах нашої держави. Йдеться про етнічне українське Придністров'я, де на колишніх наших землях постала самопроголошена і невизнана світовим співтовариством Придністровська Молдавська Республіка, де навіть колишній політико-адміністративний та культурно-освітній центр регіону Тираспіль залишився ним же. Змінився хіба що його статус. Відтепер це — столиця ПМР. На жаль, наше уявлення про те, що там відбувалося й діється донині, законсервувалося на рівні пізнання подій 1990-х рр. минулого століття. Але ж там мешкають наші співвітчизники?! Як же бути з ними?!

Володимир СЕМИСТЯГА,
голова Луганського ОО ВУТ
“Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Поки що незмінними залишаються їхнє світобачення і національний культурно-мистецький світ, які підживлюють рідне українське слово, народна пісня, духовний вимір, історична пам'ять, єдиний інформаційний простір, нерозривний етнічний зв'язок і, безперечно, палка любов до матері-України. Тож як нам бути? Як діяти? Коли розум не погоджується і язик не повертається заявляти, але все ж попри своєство ми визнаємо, що там на власних етнічних теренах утворилася й мешкає хоча і найближча, і найрідніша нам, та все-таки діаспора?! Україна визнає і дотримується світового порядку, не збирається застосовувати силові методи з метою повернення колись утрачених через різноманітні причини етнічних територій. Але ігнорувати культурно-мистецьке життя української громади Придністров'я — вже занадто. Цього не можна допускати. Саме про це ми писали торік. Чи відбулися якісні зміни? Коротким “так” чи “ні” неможливо розкрити побачене й почуте. Бо за цим стоїть найважливіше — почути й зрозуміти один одного, згуртувавшись на всіх рівнях, особливо через народну дипломатію, відстояти й зберегти існуючу там власну етнічну присутність, не дати їй розчинитися й розсіятися серед інших анклавів.

Наприкінці листопада — на початку грудня ц. р. з культурно-просвітницькою візією в Придністров'я побувала група активістів Всеукраїнського товариства “Просвіта”. Крім просвітнянських, вони представляли й інші громадські організації та установи. Зокрема гуманітарні науководослідні, освітні, культурно-мистецькі й особливо — з широким спектром міжнародної діяльності. Так, заслужений працівник освіти України В. Ф. Семистяга — Президент УВКР, заслужений працівник культури України С. А. Гальченко і народна артистка України С. І. Мирвода — Правління товариства “Україна — Світ”.

Спільно з поважними активістами — керівниками українського громадського руху в Придністров'ї П. П. Богущим та В. Г. Фоменком делегація зустрілася з вищим керівництвом самопроголошеної і невизнаної ПМР. Відбувся взаємно корисний обмін інформацією та думками стосовно культурно-мистецького життя українського анклаву на цій території, майбутнього української громади в регіоні в цей складний і тривожний час.

Не секрет, що президенти ПМР І. М. Смирнов і В. М. Красносельський вищу освіту здобули в Україні, крім російських, мають українські паспорти. Попри складну соціально-економічну ситуацію в Придністров'ї, кожен із її 72 етносів отримав рівні права, можливості та захист. Українська мова у Придністров'ї має статус державної, університет у Тирасполі від 1939 р. й дотепер

носить ім'я Т. Г. Шевченка, тут же стоїть пам'ятник Великому Кобзареві; в обігу банкноти із зображенням генія українського народу; навіть уночі видно найменування українських міст-побратимів, і не тільки в Тирасполі. У Придністров'ї щиро вдячні Президенту України Вікторові Ющенку за визнання на державному рівні правди про Голодомор-геноцид українського народу. 30 жовтня 2019 р. у Тирасполі відбулася масова акція перепоховання і вшанування жертв політичних репресій в СРСР. За неповними даними, у Придністров'ї розстріляними командами московсько-радянських спецслужб знищено до 25 тис. безвинних осіб. Унаслідок проведеної екстугмації вдалося поіменно

встановити 1260 із них і відкрити музей жертв політичного беззаконня та знищеного козацтва на території Тираспольської фортеці. Причому на цьому не спекулювали і не займалися політичним піаром. А службу за безвинно убієнними по черзі провели священники чотирьох конфесій.

На думку президента ПМР В. М. Красносельського, парламентська влада й парламентарна держава — єдинонародні. Тому, будучи в Москві, він неодноразово заявляв, що твердо переконаний: Україна повинна бути єдиною й неподільною. Її розчленування принесе біди і Європі, і самій Росії. І це буде катастрофа для всіх.

Ми ж переконані, що відсутність спільного кордону з Росією унеможливує ситуацію в Придністров'ї, характерну для “ЛДНР”. Тут усе-таки не пограбовано виробничі потужності, не нищать пам'ятки української матеріальної культури і мистецтва, відсутні переслідування за мовно-етнічною чи освітньою ознакою. Фахівців з української мови та літератури офіційно готують у Шевченківському університеті в Тирасполі. Функціонують українські гімназії, школи, класи, Шевченківські світлиці. Можливо, хотілося б більше. Але факт залишається фактом.

Нам вдалося побувати в Близньохуторській загальноосвітній школі, оглянути українськомовний клас (понад 20 учнів), відкри-

тий міжнародною спільнотою за участю української громадської організації “Світлиця” (керівник Володимир Фоменко), українського посольства в Молдові, й поспілкуватися з керівником класу та вчителькою української мови і літератури, активісткою місцевої “Світлиці” С. В. Гайдай. Побачене й почуте вражає. З'ясувалося, що четверо випускників школи здобули університетські дипломи вчителя української мови і літератури, повернулись до рідної школи, готують молоду українську зміну. У класі встановлено державний прапор України, поруч — текст, ноти й музичний супровід державного гімну України, численні наочні посібники з української мови, бібліотечка творів українських літературних класиків, їхні портрети

тощо. Замість парт — зручні столи і стільці, що відповідають світовим освітнім вимогам та стандартам. Хто з дітлахів сюди потрапляє, заявляє, що хотів би в такому класі цілодобово здобувати знання рідною українською мовою. Чи можливе таке в “ЛДНР”, де переслідують за мовною ознакою і попри голосливі заяви про другу державну українську мову її викорінюють, бо, бачте, їхня мета — стати складовою путінської Росії. Коментарі — зайві!

В останній день листопада в північній столиці Придністров'я місті Рибниця відбувся традиційний, уже XVI фестиваль-конкурс української народної пісні “Пшеничне Перевесло”. Найкращий Палац культури (абсолютна копія Тираспольського) зібрав під своїми склепіннями понад 20 аматорських колективів у складі майже 300 конкурсantів. Упродовж кількох годин вони на головній сцені міста демонстрували високу професійну майстерність та артистизм, виконуючи конкурсні програми, вражаючи різнобарвними високохудожніми національними строями. Від побаченого й почутого перехоплювало дух, бо все це нагадувало Божественне фантасмагоричне дійство.

...У залі — місцеві урядовці, представники посольських і консульських установ України в Молдові, численні гості з Києва, активісти українських громадських організацій Придністров'я

і т. ін. Чому для проведення XVI “Пшеничного Перевесла” обрали Рибницю? А тому, що саме звідси, з міського майдану, вперше вийшов і покрокував Придністров'я цей величний пісенний Форум, який став знаковим не лише для українців краю. Відтепер його характерною ознакою стало потужне молодіжне наповнення. А це означає, що українська пісня і дума край не покине, не помре й не загине.

Учасників та організаторів “Пшеничного Перевесла” привітали президент Придністров'я Красносельський, українські амбасадори, очільники місцевих організацій українців Богущий і Фоменко, провітняли з української столиці. У своїх промовах С. Гальченко, С. Мирвода, В. Семистяга, вітаючи присутніх зі знаковою подією, від імені матері-України, прощували поезії Тараса Шевченка і Володимира Сосяри, закликаючи любити свій народ, своїх співвітчизників та їхні культурні надбання так, як їх любили покоління пращурів, передали побажання і привітання від очільника просвітян України, народного депутата України І—VI скликань Павла Мовчана, подарували “Кобзарі” Т. Г. Шевченка, раритетні Шевченківські багатотомні енциклопедії, унікальні кольорові альбоми з історії українського живопису та мистецтва. Майстер-клас гри на бандурі та виконання українських романсів продемонструвала Світлана Мирвода, вразивши аматорів високопрофесійною майстерністю. Зокрема український міський романс “Акації білої грона духмяні”, який вважають “своїм” у Києві, Тирасполі, Луганську, чи не вперше у цій залі прозвучав українською в її натхненному виконанні. На жаль, у свідомості загалу за радянської доби він законсервувався в російській версії званого в СРСР поета-луганця Михайла Матусовського. Тож його виконання мовою оригіналу викликало шквал оплесків, надзвичайно складний прояв емоцій: від ностальгії та суми зі слезами на очах — до гордості за веселковий український світ.

Очоловане нею журі конкурсу-фестивалю відзначило дипломами оргкомітету всіх учасників грандіозного заходу. Найкращі у своїх номінаціях були відзначені спеціальними грамотами за зайняті І—ІІІ місця, цінними подарунками та Гран-прі. З'ясувалося, що чимало колективів з високодуховним мистецтвом знайомили мешканців багатьох областей центральної та північно-західної України, чаруючи своєю майстерністю. Але й тут, у залі, аматори не менш майстерно продемонстрували, чого вони варті.

У номінації “Діти” Гран-прі виборов соліст Георгій Бадюл з Тирасполя за виконання пісні “Сів мужик просо”. Молодіжний дует Ганни і Андрія Верническо з м. Бендери душевно й посучасному, з власним аранжуванням неперевершено виконав відомий романс “Ніч яка місячна, зоряна, ясна”. Перші місця в своїх номінаціях також вибороли колективи: “Веселі нотки” (Дністровськ), “Вербиченька” (Григоріополь), дитячий ансамбль української пісні “Золоті дзвіночки” (Рибниця), який блискуче проспівав “Мав я раз дівчиноньку” і “Ой хоча би, Господи, та й повечоріло”. Зачарував виконанням старовинної пісні “В саду осінній айстри білі” вокальний ансамбль “Кіровчанка” (Тирасполь), на “запозичену” мелодію, на яку в Росії співають шлягер “Ой хто-то с горочки спустилася”. Серед колективів гостей приємною несподіванкою виявився фольклорний гурт “Барвінок” із Олександрівки Флорештського району Молдови.

Безумовно, XVI “Пшеничне Перевесло” як ніколи було вдалим і повчальним. Та при цьому не можна замовчувати й інше.

Невдовзі виповнюється 30-річчя кривавих подій у Придністров'ї, внаслідок чого і виникла ПМР. Досі там базуються залишки 14-ї російської армії з величезним збройним арсеналом, що дестабілізує ситуацію в регіоні та реально загрожує європейській безпеці.

Тож як оцінюють таке становище в невизнаній ПМР?

Наприкінці 2018 р. там уклали “Стратегію розвитку ПМР на 2019—2026 рр.” Виходячи з права націй на самовизначення й нелегітимність територіального перевлаштування за пактом “Молотова-Ріббентропа”, нею поставлене триєдине завдання:

— досягти міжнародного визнання;

— збудувати соціально орієнтовану державу з ринковою формою економіки;

— сформувати спільноту — Придністровський народ, що включає в себе представників різних народностей, етнічних груп і базується на збереженні та розвитку їхніх мов, культур, звичаїв і традицій.

Ідентичне цьому ми вже чули. Не помилимося, коли вкажемо на проросійських найманців з неконтрольованих державою територій південно-східної України. Тож зрозуміло, чий вуха тут стирчать. Ми не займаємося геополітикою. Для цього є державні дипломатичні інституції. Але розуміючи логіку розвитку подій, як патріотична громадськість, зауважимо, що сприяємо й підтримуємо своє, українське.

Душа його не вміла мовчати

У Будинку кіно презентували книжку журналіста, письменника, есеїста, директора Музею Володимира Івасюка у Чернівцях Мирослава Лазарука “Чорторийські марення-видіння”, присвячену видатному українському акторові Івану Миколайчуку.

самперед Іван Миколайчук. Він знає й розуміє його як мало хто, і в тому, що пише про нього, чується повнота пам'яті й душевне зродичання, переживання знаних і незнаних моментів становлення його особистості. Звідси й глибока емоційність його оповіді”.

Володимир Горпенко:

“Ви зробили виняткову, надзвичайно потрібну справу та ще й в унікальній формі. Єдине, про що міг би сказати, це спосіб поєднання... У сукупності бажано, щоб вона не залишалася окремими часточками біографії, а виражала би певну цілісність людини. Ми, як мені здається, приблизні в основному — Іван своєрідна особистість планетарного масштабу і Геній, який спромігся виразити сутність нації. Будь-яка дрібничка його життя не може бути лише часткою часу, в ній хотілось би побачити глибину світобачення, чим так виділявся з-поміж сучасників він”.

Надія Бабич:

“Душа його не вміла мовчати... Не вміла мовчати і доля. Люди, я йду від Вас, такий як я є, іншим бути не хочу і не можу бути. Мені треба творити вам усім добро. Тоді і сам стаю щасливим”. Не думала, що трапиться текст книжки, від якої не відірватися! Поверталася до маловідомих мені, чернівчанці, діалектних лексем, які створювали не раз відчуття наближення до глибокої народності. І це перша “родзинка”, якою ти готова “смакувати” до кінця. Поступово й автор книжки, письменник Мирослав Лазарук, і його головний герой постають перед читачами чесними як правда. Автор роману в новелах надав своїм читачам право і волю обирати те, щоб їм, які знають інші публікації про Івана Миколайчука, увійти у незнайоме, або малознайоме: наприклад: “Райські арії”,

“Кормига”, “Відлучення”, “Перемови-конверзації з чистилища”, “Мій ідеальний глядач”. Емоційність текстів: то радісних, то тривожних, переконує, що зібрані ним матеріали з відвертих джерел набути від тих, хто щиро любив митця, який часом казав: “Немає більшої трагедії, ніж бути генієм. Я, хвала Богу, не геній”. Прочитайте про це у книжці...”

— Я взяв на себе складну нору написати твір про Івана Миколайчука, — розповів автор. — У цій книжці, яка складається з 17 новел, є Іванове кіно і малюнки Івана Остафійчука. І скромний чоловік Мирослав Лазарук, який спробував усе це поєднати і описати.

Хочу низько вклонитися Марічці Миколайчук. Загадати всю родину Івана Васильовича. І насамперед його маму та сестру Марійку, яку добре знав особисто. Кожний з близьких людей Івана присвячено окрему новелу. Добре знаю кожен закуток у Чорторії, порохував усі озера. У книжці немає ні краплини фантазії, тут усе те, що я чув і відчув, про що розповіли його близькі і рідні люди.

Досі шкодую, що особисто не познайомився з Іваном Миколайчуком, хоча й мав для цього нагоду.

Іван залишив великий слід. Маємо робити все, аби він не закінчився на нас, передаватимемо своїм дітям та онукам.

Про місце Івана Миколайчука в українській та світовій культурі розповіли поет, модератор презентації Василь Герасим'юк, народні артисти України Ярослав Гаврилюк, Валентина Ковальська, Лариса Кадочнікова, заступник голови НСКУ Сергій Тримбач, академік АПНУ, перший заступник голови ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Георгій Філіпчук, письменниця Софія Майданська, вдова актора Марічка Миколайчук та інші.

Власн. інф.

Свято гостинної «Української Хати»

Олег ОЛЕКСЮК,
заслужений працівник культури України

У святково вбраній актовій залі Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олеся Гончара свій перший день народження відзначила арт-лабораторія “Українська Хата — талантами багата”. На запрошення засновників інноваційного проєкту Олега та Оксани Олексюків відгукнулися друзі та завсідники арт-лабораторії. Загалом понад 180 шанувальників українського мистецтва взяли участь у святковому концерті. З теплими і дружніми побажаннями привітали засновників та партнерів проєкту заступник директора Комунального закладу “Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара” Херсонської обласної ради Галина Шендерук, президент жіночого клубу “Ініціатива” Зоя Бережна та заступник голови Миколаївського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук Інна Береза.

На 20 засіданнях арт-лабораторії “Українська Хата — талантами багата” об'єднали понад 2000 шанувальників українського мистецтва з Херсона та Олешківського, Голопристанського, Каланчацького, Білозерського, Каховського, Нововоронцовського, Новотроїцького та Бериславського районів. Персональні виставки українських художників Володимира Гончаренка, Василя Боженка, Анатолія Бикова та Івана Беліча, виставки української вишивки від народних майстринь Антоніни Теленчак, Людмили Гандзюк, Тетяни Поліваной, Раїси Боженко, заслуженого працівника культури України Наталії Ремішевської, студентів політехнічного технікуму Херсонського національного технічного університету, виставки українського різьбяр-аматора Олега Бантюшевського та художника-аматора Тетяни Кисилінчак, презентації кількох десятків книжкових видань майстрів красного письменства, друк поетичних збірок молодих авторів в серії “Бібліотечка арт-лабораторії “Українська Хата — талантами багата”, творчі мандрівки до Каланчака, Великої Олександрівки, Білозерки, Олешок та Нової Збур'ївки — ось неповний перелік зробленого активом арт-лабораторії. Дякую усім поважним особистостям Херсонщини за тісну співпрацю. На жаль, не всі дійшли до першого святкового відзначення. Наші лави покинула прекрасний журналіст, фотохудожник, чуйна і добра людина Світлана Тараненко. Впевнений, раділи б нашим успіхам український фольклорист, композитор, заслужений працівник культури України Валерій Другальов і відомий український

композитор Валентин Стеренок. Хвилиною мовчання присутні на урочистостях вшанували пам'ять краян, які відійшли у вічність.

Щиросердно дякуємо голові та депутатському корпусу селищної ради Каланчацької ОТГ, голові та депутатському корпусу Новоозбур'ївської сільської ради за порозуміння і підтримку, дякуємо нашим партнерам в організації і проведенні свята Товариству української мови (м. Чикаго, США), Херсонській кондитерській фабриці, регіональній дирекції Суспільного телебачення України, Всеукраїнським культурологічним тижневикам “Слово Просвіти” та “Культура і життя”, районним багатотиражкам “Голопристанський вісник”, “Каховська зоря”, “Сільські вісті”, “Придніпровська зірка” та іншим.

Народний ансамбль народної пісні “Збурівчанка” Новоозбур'ївського СБК (кер. Валентина Єфімова) та Народний ансамбль народної пісні “Берегиня” Каланчацької Світлиці бабусі Ліди (кер. Лариса Красікова), Народний фольклорний ансамбль “Чулаківна” Чулаківського СБК (кер. Ольга Срібна), Народні ансамблі народної пісні “Червона калина” (кер. Ганна Гура) та “Херсонські молодички” (кер. заслужений працівник культури України В'ячеслав Гребенюк) Херсонського обласного Палацу культури, хор української народної пісні “Співочі барви” (кер. Людмила Курченко) та Народний вокальний ансамбль “Берези” (кер. Валентина Розум) Херсонського обласного палацу культури дарували присутнім незабутні українські пісні. Чарували глядачів піснями народний артист України Харіс Ширінський та лауреати всеукраїнських конкурсів вокалістів Тетяна Дудкіна, Іван Бурлака, Богдан Палій, Антон Коломієць та Олександра Фендик. Дарували спів виконавиці зі Львова Іванка Мудрик та прекрасний співак Азубіке Чіджоке, який вивчив українську мову за допомогою української пісні. Це як приклад для тих, кому “очень тяжело” вивчити державну мову України.

Нижній і чуйний виступ восьмирічної Яни Осокіної чергувався з запальним українським гумором, який подарували землякам старшокласники Комишанської загальноосвітньої школи Віктор Шишко та Андрій Дригваль.

Зворушливий патріотичний виступ театру жестової пісні “Шанс” Херсонського медичного коледжу (кер. Олена Кузнєцова), високопрофесійна гра музичного дуєту у складі Юлії Бондаренко (бандура) та Марії Морозової (гітара) та авторська літературно-пісенна композиція гурту “Нефешущий” додали усім присутнім сил та віри в перемогу людності та добра. Шануймося! Єднаймося в Українській Хаті, яка талантами багата.

Бібліотечні посиденьки «Від Катерини до Андрея»

Уже вкотре Глибощка центральна районна бібліотека збирає два покоління: активну молодь та людей поважного віку, — на бібліотечні посиденьки “Від Катерини до Андрея”. Учасниками вечорниць були учні Глибощкої гімназії, члени літературно-мистецької студії “Витоки”, голова РО ВУТ “Просвіта” Олександра Возняк, головний спеціаліст відділу культури і туризму Глибощкої РДА Євген Коржаков та батьки учасників заходу.

Людмила САБРАН,
методист Глибощкої ЦБС

Дзвенів сміх і лилась пісня, бадьорив душу дотепний жарт. Дівчата традиційно ворожили на свою долю, а хлопці грайливо підбавлювали. Не обійшлося на святі без кусання калити. Глядачі поринули в захопливу атмосферу українських андріївських вечорниць.

Чудовим подарунком для присутніх був виступ тріо Гришук “Ру-

жі”, які виконали колядку “Хай Ісус, мале дитя” та пісню “Вечірня Глибока”.

Розвеселив зал своїми гуморесками місцевий поет Михайло Стасюк. Звучали старовинні румунські пісні у виконанні лауреата премії ім. Ольги Кобилянської Флорі Лерки.

Задоволена славним святом господиня — директор Глибощкої РЦБС Ольга Ковальчук, яка щиро подякувала присутнім.

По закінченні вечорниць ведучі привітали всіх з прийдешніми святами, подякували учасникам та гостям, і наголосили, що такі дійства об'єднують громаду в єдину родину, примножуючи українські народні традиції.

На завершення свята всіх пригощали смачною традиційною українською калитою, пиріжками та печеними яблуками.

До Різдва з Юрієм Шевченком

У Київській опері (Київському академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва) вшанували творця, який пише музику для найменшого слухача. Автора музики до численних балетних, оперних, драматичних вистав, творів для камерного та симфонічного оркестрів, невтомного сіяча українського мелосу у світовому музичному просторі, композитора Юрія Шевченка.

Творчий вечір мав назву “За 5 кроків до Різдва”. Прозвучало п'ять фрагментів з величезного творчого доробку композитора у виконанні симфонічного оркестру Київської опери (диригенти Ділявер Осман та Євген Воронко). Про творчий шлях митця розповіла телеведуча Світлана Леонтьєва. А Юрію Валентиновичу вручили премію ім. Віктора Косенка, яку присуджують за музику для дітей та юнацтва.

— Мені випала велика честь вручити цю премію композиторові, казковому за красою музичної мови, за драматургією та фантазією. Дуже приємно, що ці урочистості відбуваються саме в Київській опері, яку я дуже люблю, — наголосила голова журі, народна артистка України Леся Дичко. — У Національній спілці композиторів України є кілька премій імені видатних композиторів. Премію Косенка вручають за кращі твори, які пишуть для дітей та юнацтва. Створювати такі твори дуже непросто.

Міністерство культури України, НСКУ, Київська організація Спілки і наше шановане журі вирішило присудити цю премію за

2019 рік Юрію Шевченку за прекрасну казкову оперу “Король Дроздобород”. Честь і слава композитору за його оперну творчість. Честь і слава чудовому театру, який зробив такий розкішний творчий вечір, честь і слава нашим колегам, нашим музикознавцям, які роблять усе для процвітання рідної культури.

— Для мене велика честь отримувати цю премію від видатної Лесі Василівни Дичко, з творчістю якої знайомий ще зі шкільної лави. Вона завжди мене надихала. Це мій великий вчитель, — зізнався Юрій Шевченко. — Вдячний журі, яке так високо оцінило мою роботу. Вдячний Міністерству культури, завдяки якому став можливий цей вечір, Спілці композиторів, яка допомогла його провести. Для композитора надзвичайно важливо, коли виконують його музику. Це велике свято, заради цього ми, композитори, живемо. Моя музика — це знак моєї шани і любові до Вас.

Розпочався концерт “Щедриком”, на створення якого композитора надихнула творчість Петра Чайковського. Як відомо, у балеті “Лускунчик” виконують тан-

ці різних народів. Виникла ідея створити для нього й український танець. Цей балет з українським танцем вже вісім років виконує танцювальний колектив “Шумка” з Едмонтон (Канада).

Саме у співпраці з цим колективом Юрій Шевченко написав балет-кантату “Кобзар”. Твір було створено для балетної трупи, хору і симфонічного оркестру. “Кобзар” написаний до ювілею Тараса Шевченка. Прем'єра балету-кантати з успіхом пройшла у Канаді. А на творчому вечорі відбулася всеукраїнська прем'єра твору. “Кобзар” складається з чотирьох частин, в основі кожної — дуже відома українська пісня на слова Тараса Григоровича: №1 “Думи мої, думи...”; №2 “Садок вишневий коло хати”; №3 “Реве та стогне Дніпр широкий” та №4 “Така її доля”. До його виконання, крім хору та симфонічного оркестру театру, запросили ще й солістів Національного академічного оркестру народних інструментів України народного артиста України Георгія Агрятину (свиріль) і заслуженого артиста Тараса Столяра (бандура).

Після цього виконали сюїту у

Євген Воронко, Юрій Шевченко, Людмила Нагорна, Світлана Леонтьєва

шести частинах з балету “Бармалей та Айболить”, саме з цього балету розпочалася його плідна співпраця з Київською оперою. Балетмейстер-постановник вистави Віктор Литвинов нагадал поставив десять балетів за творами українських композиторів. Допоки ніхто не зміг перевершити цей рекорд.

“Вокаліз” (Пам'яті друга...) Ю. Шевченко присвятив хормейстеру Сергію Мальваному, який дев'ять років тому пішов із життя. Цей твір має версії для скрипки, струнного та симфонічного оркестрів, голосу. Композитор не вказав у назві, кому саме присвячується “Вокаліз”, бо кожен з

слухачів втратив когось із близьких і рідних, а слухаючи цю музику, можливо, згадає про них. Соліст — заслужений артист України Андрій Ільків — грав на музичному інструменті флюгергорні.

І завершився концерт фіналом з опери “Король Дроздобород”, яка, крім премії ім. Віктора Косенка, виборола найвищі нагороди на фестивалях “Київська пектораль”, “Гра” та “pUp.pet”. Вдячні слухачі довго не хотіли відпускати зі сцени хор та симфонічний оркестр театру, а також талановитих солістів Євгена Малафеева, Дар'ю Миколенко, Анастасію Полішук, Павла Денисенка та Олександра Вознюка.

Знімаємо кіно про Баядеру

Національна оперета України презентувала прем'єру оперети “Баядера” режисера-постановника, народного артиста України Богдана Струтинського — сучасну інтерпретацію класичного твору на музику Імре Кальмана. За 85 років історії театру це шоста постановка оперети. Попередня, яку здійснив Сергій Сміян, була в репертуарі майже 20 років.

галом. Ще одна новачка: якщо у Кальмана третя дія відбувається на вокзалі, то у нас — в аеропорту.

В основі мюзиклу завжди лежить серйозна драматургія. Саме такої драматургії прагнув Кальман. Але в лібрето йому зазвичай пропонували легкі історії. У радянські часи жанр оперети ще більше спотворили. Він став легковажним, навіть простацьким (не простим, бо в простоті є велика відповідальність і філігранна робота, а саме простацьким). Ці бар'єри і штампи складно долати. Нам вдалося це зробити. Бачимо це за оновленням нашої публіки. В залі багато молоді.

Наше завдання, щоб цей жанр звучав серйозно. Ми єдиний у державі театр, що має у своїй назві слово оперета. Але ми

розширюємо жанрові рамки, постійно експериментуємо.

— Театр оперети взяв до постановки відомий твір, який має дуже багато інтерпретацій. Тому перед тим, як робити лібрето українською мовою, хотілося вивчити все, що було до цього, аби нічого не випустити, — розповіла перекладач та автор віршів Яна Іваницька. — У мене було 13 варіантів українською та російською мовами, і чотирнадцятий — оригінальний. Ми навіть замовляли підрядковий переклад. Вирішили взяти найкраще з усіх варіантів і написати свій.

Диригент-постановник Ігор Ярошенко наголосив: успіху вдалося досягти завдяки креативу і професіоналізму всієї постановочної трупи. Художник-постановник Олександр Білозуб зі-

нався, що намагався створити ілюзорну фантазію, в якій розвивається історія кохання і в яку вриваються фріки з життя, аби знищити мрію. Балетмейстер-постановник Вадим Прокопенко впевнений, що музика Імре Кальмана і сьогодні популярна. За словами хормейстера-постановника Сергія Нестерука, кожна прем'єра — справжнє свято і для глядачів, і для всього колективу театру. А художник з костюмів Ірина Давиденко своїм завданням вважала передати східний колорит у сучасності, героям вистави зробили імітацію татуювання у східному стилі.

Цього вечора презентували нову послугу для глядачів. Національна оперета України стала партнером міжнародної коаліційної програми лояльності “KEYCARD” від “Укргазбанку”. Відтепер усі, хто розраховуватиметься за квитки картою цього банку в касі театру та бюро глядача, отримуватимуть живі гроші у вигляді манібеку на свій рахунок.

Але найбільше всі чекали показу невмирущої “Баядери”. Глядачі тепло зустрічали заслужених артистів України Ігоря Левенця, Арсена Курбанова, солістів-вокалістів театру Яну Татарову-Цуцкі-рідзе, Ігоря Тихонова, Кирила Басковського, Тетяну Дідух, Сергія Яцука, Максима Гару та інших.

Богдан Струтинський розповів нашому кореспонденту, що нині в театрі думають над тим, щоб українізувати і “Летючу мишу”. Богдан Дмитрович хоче, аби нову постановку вистави здійснила народна артистка України Тамара Тимошко-Горюшко. Якщо вдасться втілити цей задум, то завершиться розпочатий 30 років тому Сергієм Сміяном процес перекладу Національної оперети на українську мову.

Фото Анатолія ФЕДОРЦІВА

Матеріали підготував
Едуард ОБЧАРЕНКО

Нова постановка оперети “Баядера” на сучасній сцені Національної оперети України приховує багато сюрпризів. Навіть музика Кальмана, яку легко відрізнити за “особливими прикметами” — угорськими інтонаціями, цього разу звучить інакше. Мелодії “Баядери” дивують поєднанням східних інтонацій з популярними ритмами шимі, тустепу, вальсу-бостону, фокстроту. Сценіографія цілком модерна, а режисерські знахідки змінюють стандарти й усталені рамки.

— Ця фантастична музика вперше прозвучала майже сто років тому в Парижі, — сказав генеральний директор-художній керівник Національної оперети

України Богдан Струтинський. — “Баядера” — третя оперета Імре Кальмана, її він написав після фантастичної “Королеви чардашу”. З часом дозволив собі імпровізувати, відійшов від чардашу. Чуємо тут і фокстрот, і шимі. І надзвичайно фантастичну східну тему, яка проходить через усю виставу.

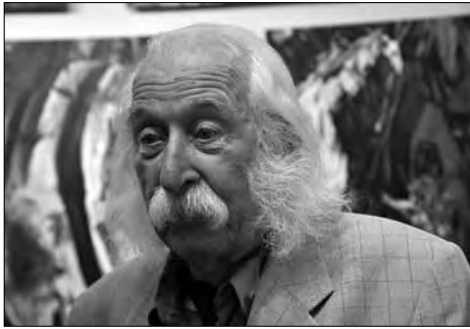
Так само дозволили собі імпровізувати в новій постановці й ми. Жанр оперети живий. Він має бути відображенням сучасності. У нас як мінімум дві паралелі — створення телеверсії “Баядери” і власне сама вистава “Баядера”. Намагалися показати, як сьогодні спрощується тема стосунків, тема кохання, тема мистецтва за-

Оперета святкує ювілей

У Київському національному академічному театрі оперети відсвяткували 85-річний ювілей театру

16—18 грудня у Національній опереті України відбувся Міжнародний музичний форум “Operetta grand music”, у рамках якого пройшов Семінар з міжнародної театральної копродукції (“Theatre coproduction workshop”). У ньому взяли участь представники театрів-членів міжнародної організації Europe Opera на чолі з директором Ніколасом Пейном, а також представники музичних театрів України.

Головною подією святкування стала феєрична шоу-програма. Матеріал читайте в наступних числах “СП”.

Чи буде музей Івана Марчука?

Найвідоміший у світі український художник Іван Марчук представив у столичному мистецькому просторі ARTAREA свою виставку “Секрети геніальності”, яка, за задумом митця, — остання в Києві.

— Я зайшов у цю галерею, і коли побачив на екрані героїв Сальвадора Далі і Пікассо, то сказав собі, що дуже хочу бачити на цьому екрані свої картини. Представляю роботи, намальовані з 1965-го до 1980 року. Це був період, коли я попросився з соцреалізмом і вирішив, що хочу бути не нормальним художником, не таким, як усі. Але яким саме, тоді не знав, — зізнався Іван Марчук. — На виставці представлено і ранні роботи, які ще мало хто бачив. Я починав з графічних робіт. Дуже тішився, що роблю те, чого не роблять інші. Поступово викристалізовувалася моя дорога. Думав, як це можна назвати. Так з’явився “Голос моєї душі”. Я радів, що немає професора за душею, що оцінки мені ніхто не ставить. І зрозумів, що таке свобода творчості.

“Голос моєї душі” — це дерево, яке росте і пускає гілочки. А стовбур — це головний стрижень моєї творчості. Я ненаситний, одержимий. Все думаю, чого ще не зробив. Урешті став малювати з заплющеними очима. В дорозі зробив близько 400 таких малюнків. Там різні тваринки: подібні на коня, корову, kota, козу.

Все життя дивлюся на картини. Дуже тяжко з ними розстаюся. Я жив у Нью-Йорку, а картини були в Києві. Плакав за картинами, а вони — за мною. Так само у Києві плакав за тими роботами, що залишилися в Нью-Йорку. З картинами я спілкуюся, бо окрім них у мене немає нікого, оскільки живу один. Мої картини “посяїні” по всьому світові, де вони “проростають”.

Хочу, аби була концентрація цих картин — близько 200 робіт, щоб люди могли ходити і постійно їх бачити. Мене питають про музей, але в Україні не хочуть цього музею. Його готові зробити в Туреччині, Литві, та не в Україні...

Завершуючи період виставкової відкритості, І. Марчук презентував понад 100 робіт, які раніше ніде не експонувалися. Крім живопису та графіки митець представив на новій виставці пластичні твори, а також першу digital-інсталяцію за мотивами своїх робіт. Також художник провів кілька авторських екскурсій та майстер-класів з живопису.

Іван Марчук — народний художник України, лауреат Шевченківської премії, член Золотої гільдії Римської академії сучасного мистецтва. У його доробку близько 5000 картин. За понад півстоліття творчої діяльності провів понад 150 персональних та був учасником понад 100 колективних виставок в Україні та за її межами. 2007 року Марчук увійшов до рейтингу “100 геніїв сучасності”, який склала британська газета The Daily Telegraph.

“Іван Степанович зі своїм “пльонтанізмом” і магнетичними пейзажами, нефігуративними роботами, що так нагадують пісню самотньої, ніжно-сумної скрипки, з біографією “невизнаного генія” і навіть з вічною ноткою недолюбленості, недовизнання Батьківщиною в інтерв’ю й розмовах, давно став одним з непорушних складників бренду “Україна”, за яким ми судимо про себе. І, напевне, назавжди таким і залишиться”, — пише мистецтвознавець Алла Чердинцева.

На численні прохання глядачів роботу виставки продовжили до 12 січня 2020 року.

У художника немає пенсійного віку

Галерея “Митець” Київської міської організації НСХУ запросила на відкриття виставки заслуженого художника України Олександра Дорошенка, присвяченої ювілею митця.

Ще під час навчання у Республіканській художній школі ім. Тараса Шевченка Олександр отримав травму хребта і відтоді пересувається на інвалідному візку. Але це не завадило йому закінчити Київський художній інститут. Працював художником-конструктором на Київському ювелірному заводі. Нині — на творчій роботі. 2001 року в Києві відкрив власну галерею “Дорош-Арт”. Учасник колективних та персональних виставок, які відбувалися в Києві, Парубіщі (Чехія), Афінах (Греція). Цьогоріч відбулися його персональні виставки “Місто та роки, у снах та наяву” в Єврейському культурному центрі та “Не вмирає душа наша, не вмирає воля” у міській раді Києва.

Олександр Дорошенко — художник неоромантичного спрямування. Автор портретів, натюрмортів, пейзажів, ескізів для виробів із золота, прикрашених коштовним камінням та емаллю. Більшість живописних творів присвячено Києву: місто постає романтично-поетичним та лірично-просвітленим у мінливому перебігу природних видозмін. Індивідуальній манері Дорошенка притаманні широта і м’якість живописної артикуляції, безпосередність та вишуканість. Образний світ художника напрощуд затишний і просвітлений, хоч і не позбавлений певного драматизму. Значну увагу митець приділяє темі боротьби українського народу за свою незалежність, зокрема темі АТО: твори: “Вінчальна каблучка” (2016), “Дорога на Київ. Перекур” (2017), “Кремлівський бик” (2016), “Поранена лялька” (2016), “Руський мир

на Донбасі” (2018) та ін. Загалом у творчому доробку художника більше 2000 картин.

Директор галереї “Митець” Анна Лаврєха привітала художника з відкриттям виставки, в експозиції якої представлено 48 робіт, виконаних в останні роки.

Персональна виставка — дуже інтимна річ, коли художник розкриває свою душу перед глядачем.

— Художник розкрив свою душу — подивіться, яка вона творча і живописна. Ми маємо пишати такими митцями, як Олександр Дорошенко, — зазначив заслужений художник України Петро Зікунов. — Хочу подякувати галереї “Митець”, яка пропагує творчість сучасних українських художників.

— Знайомий з Олександром багато років. З ним можна порадитися з будь-якого питання, що може навіть не стосуватися мистецтва, — зізнався художник і педагог Едуард Меджул. — Він людина обдарова-

“Дорога на Київ. Перекур”

Весь світ — єдине ціле!

Саме ця ідея проходить червоною ниткою через живописні й графічні твори народного художника Узбекистану Гайрата Байматова, які експонуються на його персональній виставці у Музеї-майстерні Івана Кавалерідзе.

Дитинство та юність майбутнього художника минули у старому узбецькому районі Ташкента.

“У шістдесяті роки минулого століття це місто було багатонаціональним, і наша вулиця не була винятком, — згадує Гайрат. — Спілкування з людьми різних національностей наклало відбиток на мою творчість у майбутньому. Велике значення в моєму подальшому розвитку мали творчі поїздки по СРСР та інших країнах”.

Освіту здобув у Республіканському художньому училищі ім. Бенькова у Ташкенті та Художньому промисловому інституті Харкова. Брав участь у спеціалізованих творчих подорожах художників по Західній Україні, Києву, Латвії, Кольському півострову, Сибіру, а також Болгарії, Македонії, Бельгії. Учасник багатьох колективних та персональних виставок. Його роботи зберігаються в галереях та приватних колекціях Узбекистану, України, Болгарії, Македонії, Бельгії, Шотландії, Кореї, Канади, Польщі, Латвії, Німеччини, Росії та інших країн.

— Сьогодні визначна подія для нашого музею і всього культурного життя столиці, — наголосив директор Музею-майстерні Івана Кавалерідзе Олександр Юнін. — Цей проект відбувається за підтримки наших колег з Харкова та громадського об’єднання “Андріївський узвіз”. На виставці представлено акварель і графіку, виконані в різних техніках. У своїх роботах митець відкриває власний погляд на життя і намагається його донести глядачам.

На згадку про зустріч О. Юнін подарував художнику каталог скульптур Івана Кавалерідзе, що зберігаються у муніципальних музеях Києва.

— На виставці представлено лише незначну частину великої творчої спадщини Гайрата Байматова, — зазначила арт-директор з питань виставок і продажів Лариса Полевич. — Спілкуючись з Гайратом, починаєш розуміти, що таке справжнє мистецтво. Це не лише бездоганна майстерність авторської техніки, а й надзвичайно глибокий зміст.

З першого погляду можна подумати, що на картині “Цар птахів” намальовано людину-птаха. Але якщо подивитися уважніше, то побачиш, що насправді вона складається з великої кількості птахів. В основу сюжету покладено легенду, що птахи розлетілися по всьому світу, шукаючи собі царя. Через три роки вони зібралися разом і стали обирати керманіча. Дуже пересварилися, оскільки кожен мав свою думку. І лише один мудрий пугач сказав: “Друзі, тільки коли ми всі разом, спільними зусиллями, спільним розумом можемо приймати правильні рішення”.

Полотно “Гранат” створено під враженням подорожі художника до Сирії. На Сході гранат є символом благополуччя і достатку. А розколотий гранат показує, що світ руйнується. Картина є відгуком на воєнні дії в цій країні.

У триптиху “Відкриття Індії” митець намагався передати почуття воїна-мусульманина, завойовника, коли він зіткнувся з традиціями і культурою індійського народу.

Картина “Дует” — про те, що з віком людина оточує себе своїм власним світом, своєю капсулою. Але це не означає, що вона не може бути щасливою.

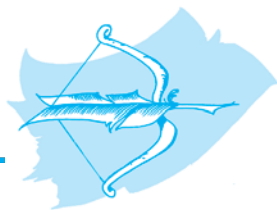
Роботу “Святковий пиріг” створював на початку 90-х під час розпаду Радянського Союзу, але вона не втрачає своєї актуальності й нині. Завжди знайдеться людина, яка захоче щось собі відірвати від спільного святкового пирога.

У цей же час писав картину “Зруйнований місток”. Користуючись безладом, кожна людина намагалася з нього відхопити хоча б дошку. І врешті всі зрозуміли, що залишилися без мосту.

Поштовхом до написання “Богині води” послужила східна легенда, що розповідає про зв’язок людини з природою. Показано узбецьке народне свято, яке перегукується з нашим — Івана Купала.

А пейзаж з котом, намальований у Греції, чимось нагадує київський Поділ.

Матеріали підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

“Особливо дивує наявність у цьому переліку оспіваного Тарасом Шевченком Максима Залізняка”.

Нові часи, нові герої, або Мстиві гримаси Зе-мишпухи?

Євген БУКЕТ

Під час презентації нового бачення роботи Українського інституту національної пам'яті на засіданні комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України його нещодавно обраний керівник Антон Дробович наголосив на тому, що очолювана ним установа повинна більше займатися тими історичними персонами, які не чварять українців. Як приклад навів Петра Болбочана, Казимира Малевича і Валерія Лобановського. Ця концепція дещо відмінна від тієї, яку використовував попередній керівник УІНП. Володимир В'ятрович намагався акцентувати увагу інституту на розвінчанні пропагандистських міфів минулих часів, на неоднозначних постах, які викликають дискусію в суспільстві і потребують нового неупередженого погляду.

Описі презентації в одному з коментарів Дробович зазначив, що “ревізії” підлягають зокрема окремі діячі національного спротиву часів Другої світової війни, акцентувавши при цьому на постаті провідника ОУН Андрія Мельника.

За дивним збігом обставин у переддень презентації Дробовича до Верховної Ради України було подано Проект Постанови про внесення змін до Додатку до Постанови Верховної Ради України “Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2020 році”. Внесли його депутати з фракції “Слуга народу” Євгеній Шевченко і Максим Бужанський. У пояснювальній записці депутати пропонують виключити з уже затвердженого переліку ювілеїв керівника Коліївщини Максима Залізняка, полковника Армії УНР Івана

Полтавця-Острияниці, полковника УПА Василя Левковича, письменника Уласа Самчука, полковника УПА Василя Сидора, члена Української Центральної Ради Кирила Осьмака, полковника Армії УНР Олександра Вишнівського, організатора та головного редактора “Енциклопедії українознавства” Володимира Кубійовича, полковника УПА Василя Галаси, публіциста Ярослава Старуха та голови проводу ОУН Андрія Мельника. Щоправда, в проекті самої постанови Уласа Самчука, Кирила Осьмака, Олександра Вишнівського, Ярослава Старуха та Андрія Мельника вже немає. Можливо, через несподіваний резонанс після останнього коментаря нового очільника УІНП?

Хоч би як там було, вищезазначені депутати наразі пропонують не відзначати в 2020 році такі ювілеї (цитуюмо з пояснювальної записки, разом з обґрунтуванням):

“280 років від дня народження Максима Залізняка — керівника Коліївщини, організатора єврейських погромів і масових вбивств євреїв у м. Умань.

130 років від дня народження Івана Полтавця-Острияниці — нацистського колаборанта, керівника УНАКОР — організації українських козаків-нацистів. У складі УНАКОР діяли батальйони української допоміжної поліції, які брали участь у масових вбивствах тисяч євреїв на Волині, в Житомирі, Білій Церкві, Вінниці.

6 лютого — 100 років від дня народження Василя Левковича — нацистського колаборанта, військового злочинця з української допоміжної поліції м. Дубно, організатора та учасника масового вбивства 5 тисяч євреїв у м. Дуб-

но і багатьох тисяч євреїв у м. Рівне.

24 лютого — 110 років від дня народження Василя Сидора — нацистського колаборанта і військового злочинця, службовця батальйону “Нахтігаль” і 201-го батальйону допоміжної поліції. Брав участь у масових вбивствах євреїв, поляків і каральних операціях проти партизан і мирного населення в Білорусі.

23 вересня — 120 років від дня народження Володимира Кубійовича — нацистського колаборанта, організатора дивізії СС “Галичина”.

12 листопада — 100 років від дня народження Василя Галаси — активіста ОУН, одного з організаторів та учасників єврейських погромів в Тернопільській області, організатора і учасника масових вбивств поляків”.

Аргументація зрозуміла. Володимир Кубійович уже не видатний український учений-енциклопедист, а нацистський колаборант. Інші не борці за українську державність, що діяли відповідно до реалій того часу, а учасники “масових убивств”...

Особливо дивує наявність у цьому переліку оспіваного Тарасом Шевченком Максима Залізняка (хоча після виключення його “Гайдамаків” із програми ЗНО на 2020 рік годі дивуватися). “Організатор єврейських погромів”. Із таким формулюванням можна сміливо виключати з календаря пам'ятних дат Богдана Хмельницького та й усі події, пов'язані з Військом Запорозьким — українською козацькою державою. Адже навіть у його першій у світі Конституції 1710 року записано, що “іншівірцям співжиття на Україні, а найбільше лиховірності жидівській, не давати дозволу”. Кричущий антисемітизм!

Але є одне але. До Великої французької революції світ жив за зовсім іншими поняттями. Не було в сучасному розумінні громадян, націй, держав. Навіть термінологія була іншою. Так, термін “антисемітизм” уперше було вжито 1879 року в Німеччині, а термін “єврейські погроми” увійшов у вжиток лише в другій половині 1880-х, після сумновідомих подій у Російській імперії.

Депутати найбільшої фракції українського парламенту можуть досягти значних “успіхів” у законотворчості, якщо намагатимуться переписати українську історію, спираючись на історичні концепції окремих національних

меншин. Точніше держав, де ці меншини є титульною нацією.

Підсумовуючи, наведу ще одну цитату з пояснювальної записки депутатів Шевченка й Бужанського, яка чи не найкраще характеризує їхнє бажання ввести цензуру української національної пам'яті: “Вищевказане рішення ще більше поглиблює розкол у громадянському суспільстві та може призвести до негативних наслідків, адже не була врахована думка більшості громадян України стосовно визначення найважливіших подій в суспільно-політичному житті України та ювілеїв видатних осіб”. Що не день, то мем...

**ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА — 2020

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 77

на 1 місяць	19 грн 82 коп.	на півроку	107 грн 32 коп.
на 3 місяці	56 грн 86 коп.	на рік	209 грн 94 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Микола ЦИМБАЛЮК

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК,
Георгій ФІЛІПЧУК,
Микола ЦИМБАЛЮК
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО
279-39-55
Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Володимир ЖИГУН

Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,
04073 м.Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

